KVARKENRÅDET
MERENKURKUN
NEUVOSTO

MERENKURKUN NEUVOSTON STRATEGIASUUNNITELMA

2018–2020

-suuntana vuosi 2025

1 JOHDANTO 3

2 MERENKURKUN NEUVOSTON SYNTY JA TOIMINTA 3

3 MERENKURKUN STRATEGIA 2014–2017 5

4 YMPÄRÖIVÄN MAAILMAN ANALYYSI: MITÄ MERENKURKUN ALUEELLA JA SEN YMPÄRILLÄ TAPAHTUU 6

4.1 Raja-aluekomiteasta Merenkurkun alueeksi – Pohjoismaiden ja Euroopan alueeksi 9
4.2 Liikenneyhteydet ovat vauhdittuneet 9
4.3 Pohjoismaiden ministerineuvoston agenda 12
4.4 Merenkurkun alue – osa pohjoismaista salaisuutta 19
4.5 Kasvua ja osaamista Merenkurkun alueella 21
4.6 Botnia–Atlantica-ohjelma 2014–2020 24
4.7 Alueuudistukset Suomessa ja Ruotsissa 26

5 STRATEGIA 2018–2020, SUUNTANA VUOSI 2025 28

5.1 Merenkurkun alue – aktiivinen alue Euroopan ja Pohjoismaiden verkostossa 28
5.1.2 Uusi Botnia–Atlantica-ohjelma 2021–2027 31
5.1.3 Merenkurkun alueen liikenneinfrastruktuuria kehitetään Euroopan verkostojen osana 32
5.1.4 Merenkurkun neuvosto – pohjoismaisen yhteistyön edelläkävijä 33
5.1.5 Edunvalvonta Euroopan suuntaan 34
5.2 Merenkurkun alue – innovatiivista hyvinvointia 34
5.3 Merenkurkun alue – yhteenkuuluvuutta naapuruuden kautta 36
5.4 Merenkurkun neuvoston rahoitus 37

1 JOHDANTO

Merenkurkun neuvosto ry:n vuosikokous 23.5.2017 päätti *Merenkurkun neuvoston toiminnan strategiasuunnitelman 2018–2020 vahvistamisesta vuosikokouksessa 2018.*

Merenkurkun neuvoston sääntöjen 11 §:ssä todetaan seuraavasti:

”Yhdistyksellä tulee olla toimintaansa varten 3-vuotinen strategiasuunnitelma, jonka yhdistyksen varsinainen kokous vahvistaa, sekä 1-vuotinen toimintaohjelma, jonka hallitus vahvistaa. Suunnitelmat tulee mahdollisimman pitkälle yhdenmukaistaa kunkin alueen omien, raja-alueellisia strategioita koskevien kehityssuunnitelmien kanssa, ja niiden tulee olla Pohjoismaiden ministerineuvoston yleistavoitteiden ja raja-alueellisen yhteistyön priorisointien mukaisia. EU:n vahvistamat, tukeen oikeuttavat raja-alueyhteistyön toimet tulee myös ottaa suunnitelmissa huomioon.”

Koska Merenkurkun neuvoston strategia 2014–2016 tähtäsi vuoteen 2020 ja neuvoston lähinnä käyttämät EU-ohjelmat (kuten Botnia–Atlantica ja Itämeriohjelma) on vahvistettu vuoteen 2020 saakka, vuosikokous päätti, että Merenkurkun neuvoston strategia vuosille 2014–2016, tähtäimenä vuosi 2020, koskee myös vuoden 2017 toimintaa.

Strategia on Merenkurkun neuvoston toiminnan suunnitelma ja perustuu tavoitteisiin ja strategioihin, joita neuvoston jäsenet ovat pitäneet tärkeinä neuvoston toiminnalle ja myös Merenkurkun alueen kehitykselle.

2 MERENKURKUN NEUVOSTON SYNTY JA TOIMINTA

Merenkurkun alueella on harjoitettu tiivistä yhteistyötä 1970-luvulta lähtien elinkeinoelämässä, liikenneasioissa, matkailussa, koulutuksessa, terveydenhuollossa ja vastaavilla aloilla. Tähän yhteistyöhön osallistuvat Ruotsista Västerbotten lääni ja Örnsköldsvikin kunta sekä Suomesta Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnat. Ruotsin Västerbottenin ja Norjan Helgelandin maakunnan välinen yhteistyö, MittSkandia, on lähes yhtä vanhaa. MittSkandia on pyrkinyt toiminnallaan lisäämään alueiden välistä yhteistyötä ja kohentamaan liikenneyhteyksiä. Keskipohjola-yhteistyö puolestaan kattaa Suomesta Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat, Norjasta Sør- ja Nord-Trøndelagin läänit sekä Ruotsista Jämtlannin ja Härjedalenin maakunnat ja Västernorrlannin läänin. Tätäkin yhteistyötä on tehty 1970-luvun lopusta lukien.

Järjestäytynyt Merenkurkun yhteistyö sai alkunsa Suomen Pohjola–Norden-yhdistysten ja Ruotsin Föreningen Norden -yhdistysten aatteellisesta yhteistyöstä sekä kuntien keskinäisestä kummi- ja ystävyyskuntayhteistyöstä. Merenkurkun neuvosto muodostettiin Vaasassa pidetyssä ensimmäisessä Merenkurkun konferenssissa vuonna 1972. Vuosina 2007–2008 Merenkurkun neuvosto muutettiin rekisteröidyksi yhdistykseksi, ja se voidaan nykyään määritellä Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien sekä Ruotsin Västerbottenin läänin ja Örnsköldsvikin kunnan väliseksi pohjoismaiseksi raja-alueelliseksi yhteistyöfoorumiksi. Kyseiset alueet

muodostavat yhdessä Merenkurkun alueen. Merenkurkun neuvosto on yksi Pohjoismaiden ministerineuvoston virallisista raja-alueellisista yhteistyöelimistä.

Merenkurkun neuvoston tehtävänä on perustamisesta lähtien ollut raja-alueen kehittäminen ja yhteenkuuluvuuden lisääminen Merenkurkun alueella yhtäältä luomalla edellytyksiä konkreettiselle yhteistyölle ja toisaalta hankkeiden vetäjänä tekemällä aloitteita, suunnittelemalla ja toteuttamalla konkreettisia yhteistyöhankkeita.

Yhdistyksen tarkoituksena on:

- toimia integraation edistämiseksi alueella;
- edistää Merenkurkun yli tapahtuvaa yhteistoimintaa niin julkisten viranomaisten ja organisaatioiden kuin yksityisten yritysten, järjestöjen ja yhdistysten kesken;
- madaltaa ja poistaa rajaesteitä;
- hyödyntää alueen mahdollisuuksia ja edistää alueen kehittymistä lähinnä seuraavilla alueilla:
    - elinkeinoelämä
    - liikenneyhteydet ja kuljetusinfrastruktuuri;
    - tutkimus ja kehitys sekä koulutus
    - kulttuuri
    - elinvoimaiset energiaratkaisut
    - ympäristö-, jäte- ja kierrätysasiat;
    - matkailu
    - urheilu
    - lapset ja nuoret
    - terveyden- ja sairaanhoito

Merenkurkun neuvoston tavoitteellinen työ edellyttää menestyäkseen vakaata perusrahoitusta. Hiukan yksinkertaistaen perusrahoitus rakentuu seuraavista osista:

- Jäsenmaksut
- Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoitus

Jäsenmaksuja kertyi v. 2017 kaikkiaan 181 300 €. Jäsenmaksut ovat pysyneet ennallaan vuodesta 2008 lähtien eli siis siitä, kun Merenkurkun neuvostosta muodostettiin yhdistys. Merenkurkun neuvosto ry sai silloin vahvan taseen, koska sille siirrettiin neuvoston vapaa oma pääoma neuvoston aiemmilta juridisilta päämiehiltä eli Merenkurkun neuvottelukunnalta ja Kuntaliitolta. Tämä erä on vuoden 2017 taseessa 748 092 €.

Pohjoismaiden ministerineuvoston myöntämä rahoitus raja-alueelliselle yhteistyölle on jatkuvasti supistunut ja v. 2017 tuki oli Merenkurkun neuvoston osalta 849 000 DKK. Merenkurkun neuvosto on kuitenkin selviytynyt hyvin ministerineuvoston rajanjaossa verrattuna joihinkin muihin raja-aluekomiteoihin.

Merenkurkun neuvoston toiminta edellyttää kuitenkin huomattavasti suurempaa taloudellista volyymiä kuin mitä pelkkä perusrahoitus tuo. Niinpä hanketuotot ylittivät 1 000 000 euroa v. 2017. Tulkkauslaitteiston vuokraaminen – tärkeä palvelutehtävä – tuotti vähän yli 30 000 euroa.

Suomen ja Ruotsin EU-jäsenyys merkitsi suurta muutosta Merenkurkun neuvoston toimintaan ja sen hankkeiden rahoitukseen. Merenkurkun neuvostolla oli keskeinen rooli Merenkurkun alueen saadessa ensimmäisen Interreg II -ohjelmansa (Interreg IIA Merenkurkku–MittSkandia) rakennerahastokaudelle 1994–1999 ja ohjelma toi myös aivan uusia rahoitusmahdollisuuksia Merenkurkun neuvoston hanketoimintaan.
Lisäksi Merenkurkun neuvosto sai tehtäväkseen toimia ohjelmatoteutuksen sihteeristössä, mikä jatkui myös Interreg IIIA Merenkurkku–MittSkandian rakennerahastokaudella 2000–2006.

Rakennerahastokausilla 2007–2013 ja 2014–2020 Merenkurkun neuvostolla ei ole ollut sihteeristötehtävää EAY-ohjelma Botnia–Atlantican täytäntöönpanossa.

Merenkurkun neuvoston hallitus on viime vuosina tarkoin korostanut perusrahoituksen riittävää tasoa takaamaan tehokas ja keskeytymätön valtionrajat ylittävä yhteistyö ja hyvä täytäntöönpano.

3 MERENKURKUN STRATEGIA 2014–2017

Merenkurkun neuvoston uusi strategiasuunnitelma vuosille 2014–2016, visiona vuosi 2020, hyväksyttiin vuosikokouksessa 2014. Suunnitelman mukaan Merenkurkun neuvoston tulee toimia rajat ylittävänä sillanrakentajana, uusien kehityskulkujen alullepanijana sekä raja-alueellisten ja valtionrajat ylittävien kehityspanostusten mahdollistajana. Toiminnan tulee sisältää seuraavat näkökulmat:

- Kaiken Merenkurkun neuvoston itse harjoittaman tai osin rahoittaman toiminnan tulee tähdätä alueellisesti kestävään kehitykseen. Tämä tarkoittaa, että toiminnan tulee olla alueellisesti ankkuroitua, johtaa konkreettisiin tuloksiin sekä edistää Merenkurkun alueen kehitystä ja houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä.
- Toiminnalla tulee olla valtionrajat ylittävä ulottuvuus. Tavoitteena on madaltaa rajaesteitä, edistää kokemusten vaihtoa ja osaamisen kartuttamista sekä vahvistaa valtionrajat ylittävää yhteenkuuluvuutta.

Merenkurkun neuvostolla voi olla erilaisia rooleja valtionrajat ylittävissä hankkeissa. Yhdistys voi toimia hankkeen vetäjänä, osarahoittajana, vaikuttajana ja mahdollistajana (mm. tarjoamalla apua hankekuvauksen laatimisessa, yhteyksien etsinnässä, rahoituksessa jne.). Merenkurkun neuvoston osallistuminen eri hankkeisiin päätetään tapauskohtaisesti.

Seuraavat toimintalinjat tuli asettaa etusijalle Merenkurkun neuvoston toiminnassa vuosina 2014–2016, visiona vuosi 2020:

- Kestävän valtionrajat ylittävän kuljetustoiminnan ja infrastruktuurin kehittäminen:

  Raja-alueellisen yhteistyön yksi perusedellytyksistä on toimiva infrastruktuuri, mikä kuuluu myös Merenkurkun alueen tärkeimpiin

kysymyksiin. Rajat ylittävän kuljetustoiminnan ja liikenneinfrastruktuurin kehittäminen parantaa alueen saavutettavuutta, lyhentää etäisyyksiä uusiin markkinoihin sekä varmistaa Merenkurkun liikenneyhteyksiä ja yhteenkuuluvuutta. Alueen kilpailukyky ja houkuttelevuus edellyttävät nopeita, ympäristöystävällisiä ja multimodaalisia kuljetusratkaisuja.

- Alueellisesti elinvoimaisen hyvinvoinnin kehittäminen Merenkurkun alueella:

  Alueellisen kehityksen ja kasvun aikaansaaminen niinkin harvaan asutulla ja syrjäisellä alueella kuin Merenkurkussa edellyttää valtionrajat ylittävää yhteistyötä. Yksittäisillä syrjäisillä alueilla ei aina ole omalla alueella riittävän suurta kriittistä massaa (esim. koulutuksessa, elinkeinoelämässä ja infrastruktuurissa), mutta se voidaan saavuttaa rajat ylittävällä yhteistyöllä. Potentiaalinen yhteistyökumppanikin voi joskus olla lähempänä ja helpompi löytää toiselta puolelta valtakunnanrajaa kuin omasta maasta.

- Yhteenkuuluvuus Merenkurkun alueella:

  Merenkurkun alueen yhteistyö perustuu pitkään yhteiseen historiaan, sukusiteisiin, valtionrajat ylittävään kaupankäyntiin, kulttuuri- ja kansalaisyhteyksiin sekä vahvaan yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Alueen yhteenkuuluvuus on heikentynyt kymmenen vuoden ajan, mutta nykytilanteessa rajat ylittävillä yhteyksillä on huomattavasti paremmat toimintaedellytykset muun muassa kuntien yhdessä omistaman laivayhtiön ja suunnitelmissa olevan uuden laivan ansiosta. Merenkurkun neuvosto voi edistää ja lisätä väestön yhteyksiä rajan molemmin puolin sekä vahvistaa alueen yhteishenkeä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta toimimalla rajat ylittävien hankkeiden koordinaattorina ja verkostojen luojana sekä käynnistämällä uusia ja innovatiivisia yhteistyömuotoja.

4 YMPÄRÖIVÄN MAAILMAN ANALYYSI: MITÄ MERENKURKUN ALUEELLA JA SEN YMPÄRILLÄ TAPAHTUU

2010-luku – talousongelmia ja muuttunut turvallisuuspoliittinen tilanne

- Lehman Brothers ja Kreikka ravistelivat pahasti euroa ja Euroopan pankkijärjestelmää, samoin myös euromaiden kyvyttömyys noudattaa omia sääntöjään. Kriisi on ohitettu, ja Suomi ja Ruotsi ovat nyt vahvassa talouskasvussa. Mutta haasteitakin on. Säilyykö kilpailukyky ja riittääkö työvoima?
- Vuoden 2015 pakolaisvirta synnytti lähestulkoon paniikin Suomessa ja Ruotsissa. Euroopan halki pyyhkäissyt pakolaisaalto on laittanut Pohjoismaiden hallitukset kovalle koetukselle. Yhteistyökyvyttömyys uhkaa suoraan Pohjoismaiden passivapautta, joka astui voimaan 1950-luvulla. Raja- ja henkilöllisyystarkastukset ovat vaarassa tehdä miljardien tuhot. Tilapäisten

rajatarkastusten käyttöönotto Juutinrauman alueella poikkeaa voimakkaasti Pohjoismaita leimanneesta avointen rajojen ajattelusta.

- Brexit ja EU ilman Isoa-Britanniaa vaikuttavat osaltaan siihen, että Pohjoismaiden intressejä on vaikeampi saada kuulluiksi Euroopassa.
- Venäjästä on tullut suurempi epävarmuustekijä Itämeren alueella. Venäjän toiminta Moldovassa, Georgiassa ja Ukrainassa on erittäin huolestuttavaa. Venäjä on järjestelmällisesti tukenut separatisteja, jotka ovat irtautuneet ja perustaneet ”itsenäisiä” valtioita. Ei ole syytä torjua aiheettomana riskiä, että tätä taktiikkaa käytettäisiin myös Baltian valtioita vastaan.
- Pohjoismaat ja etenkin Suomi ja Ruotsi ovat tiivistäneet puolustusyhteistyötään muuttuneen turvallisuustilanteen seurauksena. Kun suurten valtioiden keskinäinen luottamus on vähentynyt, kiinnostus pohjoismaisuutta kohtaan on lisääntynyt.
- Pohjoismainen liikkuvuus on kuitenkin pelastanut työllisyyttä ja helpottanut työmarkkinoiden pullonkauloja.
- Kansalaiset ovat nähneet, että nordismi tuottaa konkreettisia tuloksia ja tekee lähestymisestä yhteiskunnan kaikilla alueilla helpompaa ja merkityksellisempää. Maiden välinen talousintegraatio on lisääntynyt huomattavasti.

Merenkurkun alue ei ole Nordregion laatiman Pohjoismaiden ministerineuvoston uusimman raportin, *STATE OF THE NORDIC REGION 2018*, valossa onnistunut vahvistamaan asemiaan Pohjoismaiden muihin alueisiin nähden vuoden 2016 vastaavaan raporttiin verrattuna.

2017 rank (2015 rank/points)	Region Name	RPI	Demographic dimension	Labour force dimension	Economic dimension
35 (33)	Västerbotten	415 (415)	105 (105)	160 (160)	150 (150)
41 (25)	Pohjanmaa	375 (460)	75 (90)	150 (180)	150 (190)
56 (50)	Västernorrland	340 (343)	90 (83)	120 (110)	130 (150)
68 (65)	Keski-Pohjanmaa	225 (255)	75 (75)	80 (110)	70 (70)
72 (70)	Etelä-Pohjanmaa	170 (208)	60 (68)	70 (100)	40 (40)

Koko Merenkurkun alueelle ongelmalliseksi osoittautuu etenkin väestötilanne, ja se vaikuttaa myös talouskehitykseen, jossa alueellinen bruttokansantuote henkeä kohti painaa eniten. Ikääntyvä väestö on etenkin ongelmana samoin negatiivinen muuttoliike tietyissä osin Merenkurkun aluetta. Lisäksi Merenkurkun alueen kuvaan vaikuttaa hidas tai olematon talouskasvu.

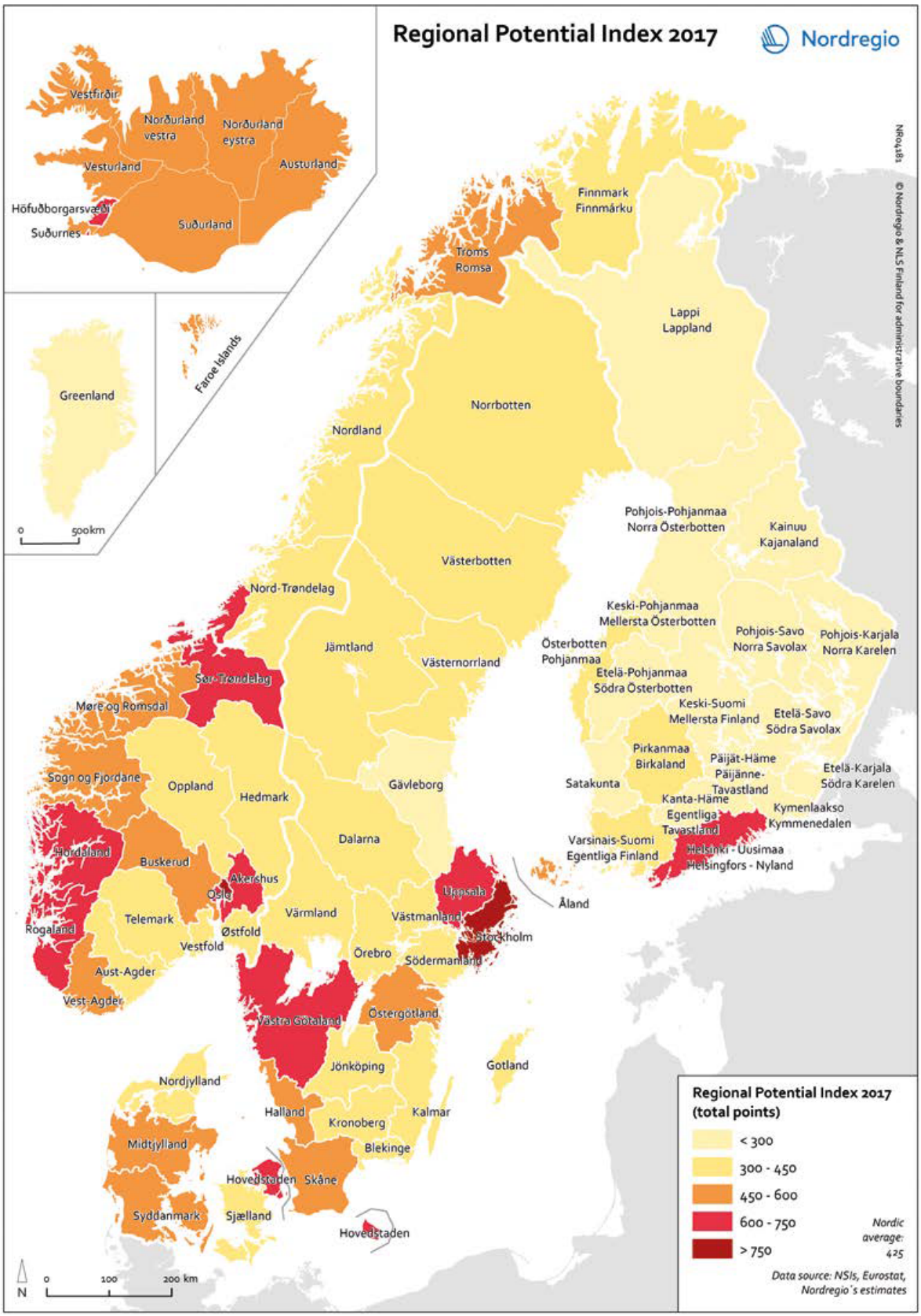
Regional Potential Index 2017
Nordregio
Vestfirðir
Norðurland vestra
Norðurland eystra
Vesturland
Austurland
Höfuðborgarsvæði
Suðurnes
Suðurland
Greenland
Faroe Islands
0 500km
Finnmark
Finnmárku
Troms
Romsa
Lappi
Lappland
Norrbotten
Nordland
Pohjois-Pohjanmaa
Norra Österbotten
Kainuu
Kajanaland
Västerbotten
Nord-Trøndelag
Keski-Pohjanmaa
Mellersta Österbotten
Pohjois-Savo
Norra Savolax
Pohjois-Karjala
Norra Karelen
Jämtland
Västernorrland
Österbotten
Pohjanmaa
Sør-Trøndelag
Etelä-Pohjanmaa
Södra Österbotten
Møre og Romsdal
Keski-Suomi
Mellersta Finland
Etelä-Savo
Södra Savolax
Pirkanmaa
Birkaland
Päijät-Häme
Päijänne-Tavastland
Etelä-Karjala
Södra Karelen
Sogn og Fjordane
Oppland
Hedmark
Gävleborg
Satakunta
Kanta-Häme
Egentliga Tavastland
Kymenlaakso
Kymmenedalen
Dalarna
Varsinais-Suomi
Egentliga Finland
Hordaland
Buskerud
Helsinki - Uusimaa
Helsingfors - Nyland
Akershus
Oslo
Uppsala
Åland
Värmland
Västmanland
Telemark
Rogaland
Østfold
Stockholm
Vestfold
Örebro
Södermanland
Aust-Agder
Vest-Agder
Västra Götaland
Östergötland
Jönköping
Gotland
Nordjylland
Halland
Kronoberg
Kalmar
Midtjylland
Blekinge
Hovedstaden
Skåne
Syddanmark
Sjælland
Hovedstaden
N
0 100 200 km
Regional Potential Index 2017 (total points)
< 300
300 - 450
450 - 600
600 - 750
> 750
Nordic average: 425
Data source: NSIs, Eurostat, Nordregio´s estimates
NR04181
© Nordregio & NLS Finland for administrative boundaries

4.1 Raja-aluekomiteasta Merenkurkun alueeksi – Pohjoismaiden ja Euroopan alueeksi

Merenkurkun neuvosto on pitänyt raja-alueellisena yhteistyöelimenä erittäin korkeaa profiilia. Se näkyy selvästi muun muassa niissä arvioinneissa, joita alueellisen kehityksen eri pohjoismaisista yhteistyöohjelmista ja eri raja-aluekomiteoiden työn onnistumisesta on tehty. Merenkurkun neuvosto on kauttaaltaan saanut hyvät arvosanat yhtenä johtavista raja-aluekomiteoista. Myös se on ollut merkittävää, että Merenkurkun neuvosto on selkeästi profiloitunut yhteistyössä suoraan Kööpenhaminassa toimivan Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön suuntaan.

Merenkurkun neuvosto oli lisäksi Pohjoismaiden ensimmäisenä raja-aluekomissiona läsnä Brysselissä lobbaamassa ensimmäistä Interreg IIA -ohjelmaa Suomen ja Ruotsin liittyä EU:hun v. 1995. Koska maiden välillä oli meriraja, Merenkurkun alue hyväksyminen Interreg-ohjelmaan ei ollut itsestään selvää.

Merenkurkku ja Merenkurkun alue ovat saaneet runsaasti näkyvyyttä Brysselissä Merenkurkun paremman liikenneyhteyden puolesta tehtävän työn myötä. Tämän työn tuloksena syntyi mm. Midway Alignment of the Bothnian Corridor -hanke, jota rahoitetaan EU:n Motorways of the Sea -ohjelmasta. Merenkurkun aluetta pidetään voimakkaasti Euroopan hyvinvoinnin ja yhteistyön rakentamiseen osallistuvana alueena.

Eurooppalaista näkökulmaa on saatu vahvistettua osallistumalla eurooppalaisten raja-alueiden etujärjestön AEBR:n, Association of European Border Regions, työhön. AEBR harjoittaa muun muassa edunvalvontaa, kokemustenvaihtoa ja tiedotusta. Merenkurkun neuvosto jakaa AEBR-jäsenyyden MittSkandian kanssa, mikä vähentää työmäärää ja kustannuksia.

Merenkurkun neuvosto on European Straits Initiative ESI:n jäsen. ESI-verkosto koostuu Euroopan salmialueista. Verkoston tarkoituksena on tuoda esiin Euroopan salmia ja niiden erityistarpeita sekä valvoa niiden etuja EU-tasolla ja lisäksi kehittää erilaisia yhteistyöhankkeita sekä toimia salmien välisen yhteistyön puolesta talouskehityksen, ympäristönsuojelun, liikenteen ja logistiikan sekä kulttuuriyhteistyön ja matkailun edistämiseksi.

Merenkurkun alue on saanut merkittävää näkyvyyttä myös niiden erilaisten eurooppalaisten verkostojen kautta, joissa Merenkurkun alueen eri alueelliset ja paikalliset toimijat ovat mukana.

4.2 Liikenneyhteydet ovat vauhdittuneet

Merenkurkun ylittävien liikenneyhteyksien kehittämisessä on otettu isoja edistysaskeleita edellisen strategiasuunnitelman hyväksymisen jälkeen. On tietenkin ainutlaatuista, että kaksi kaupunkia kahdesta eri maasta omistavat varustamon, NLC Ferryn, joka Wasalinen nimellä harjoittaa jatkuvasti lisääntyvää laivaliikennettä

Merenkurkun yli Vaasan ja Uumajan välillä. Liikennesektorin ainutlaatuista yhteistyötä alleviivaavat Vaasan ja Uumajan kaupunkien yhteisessä omistuksessa olevat satamat.

Merenkurkun liikenne on kasvanut voimakkaasti, niin matkustaja- kuin rahtipuolellakin. Vuonna 2017 Wasalinella matkusti 199 657 henkilöä. Matkustaja-ajoneuvojen määrä lisääntyi 8,3 %, rahtimetrien määrä 26,6 % ja lastimäärä tonneina mitattuna 24,3 %.

Alueet priorisoivat kehitysstrategioissaan voimakkaampaa yhteistoimintaa strategisessa suunnittelussa ja intermodaalisten kuljetusten toimintasuunnitelmien kehittämisessä sekä rahti- ja matkustajaliikenteen koordinoinnin lisäämistä esimerkiksi digitaalisten ratkaisujen käytöllä.

Alueen valtionrajat ylittävä yhteistoiminta, esimerkiksi elinkeinoelämän, matkailualan ja sairaanhoidon yhteistyö, edellyttää itä-länsisuuntaisten liikenneväylien kehittämistä. Merenkurkun alue on nostanut yhdessä Merenkurkun neuvoston eri hankkeiden kanssa selkeästi esille liikenneväyliä, jotka ulottuvat Atlantin rannikolta Norjasta Pohjois-Ruotsin ja Suomen halki edelleen itään ja kaakkoon. Valtionrajat ylittävän yhteistyön kannalta on tärkeää, että eri kuljetusmuotoja voidaan yhdistellä joustaviksi ja nopeiksi yhteyksiksi. Samalla on käynyt erittäin selväksi, että itä-länsisuuntaisen liikenneväylän vahvistaminen ei ole mahdollista ilman Merenkurkun toimivaa laivayhteyttä. Merenkurkun neuvosto on myös saanut vahvaa tukea Keskipohjola-komitealta tuotaessa esiin Merenkurkun liikenteen kehittämisen tarpeellisuutta sekä kansallisella että pohjoismaisella tasolla.

Merenkurkun yhteys, jonka myös EU-komissio on huomioinut tärkeänä Botnian käytävän linkkinä, on ainut Pohjanlahden ylittävä säännöllinen matkustaja- ja rahtiliikennelinkki.

Lentoyhteyksiäkin kehitetään parhaillaan, ja Kokkola–Pietarsaaren ja Uumajan välinen uusi lentoyhteys on erittäin merkittävä lisäys reittikartalle.

Merenkurkun neuvoston työtä on kuluneena strategiasuunnitelmakautena leimannut voimakkaasti panostaminen liikennehankkeisiin ja niiden kautta Merenkurkun alueen liittäminen Euroopan TEN-T-verkkoon ja liikenteen ydinkäytäviin.

Merenkurkun neuvosto, samoin kuin muutkin raja-aluekomiteat, on jo pitkään korostanut, että Pohjoismailta puuttuu yhteinen, valtionrajat ylittävä liikennepolitiikka ja näin ollen ne eivät myöskään ole panostaneet valtionrajat ylittävään liikenneinfrastruktuuriin. Etenkin Merenkurkun alue on nähnyt ne suuret ongelmat, joita tämä puute tuo pohjoismaiseen yhteistyöhön. Raja-aluekomiteat ovat laatineet kartan valtionrajat ylittävien liikenneyhteyksien kehittämistarpeista. Kartta osoittaa selvästi, miten Merenkurkku muodostaa Pohjoismaiden välisissä yhteyksissä strategisesti ratkaisevan tärkeän leikkauspisteen.

Yhdeksän pohjoismaisen raja-aluekomitean kartta valtionrajat ylittävistä liikenneväylistä, laiva-, lento-, maantie- ja rautatieyhteydet (Nordregio 2017) http://www.nordregio.se/en/Maps/06-Transport/Nordic-cross-border-infrastructure-projects-identified-by-Nordic-cross-border-committees-in-2017/

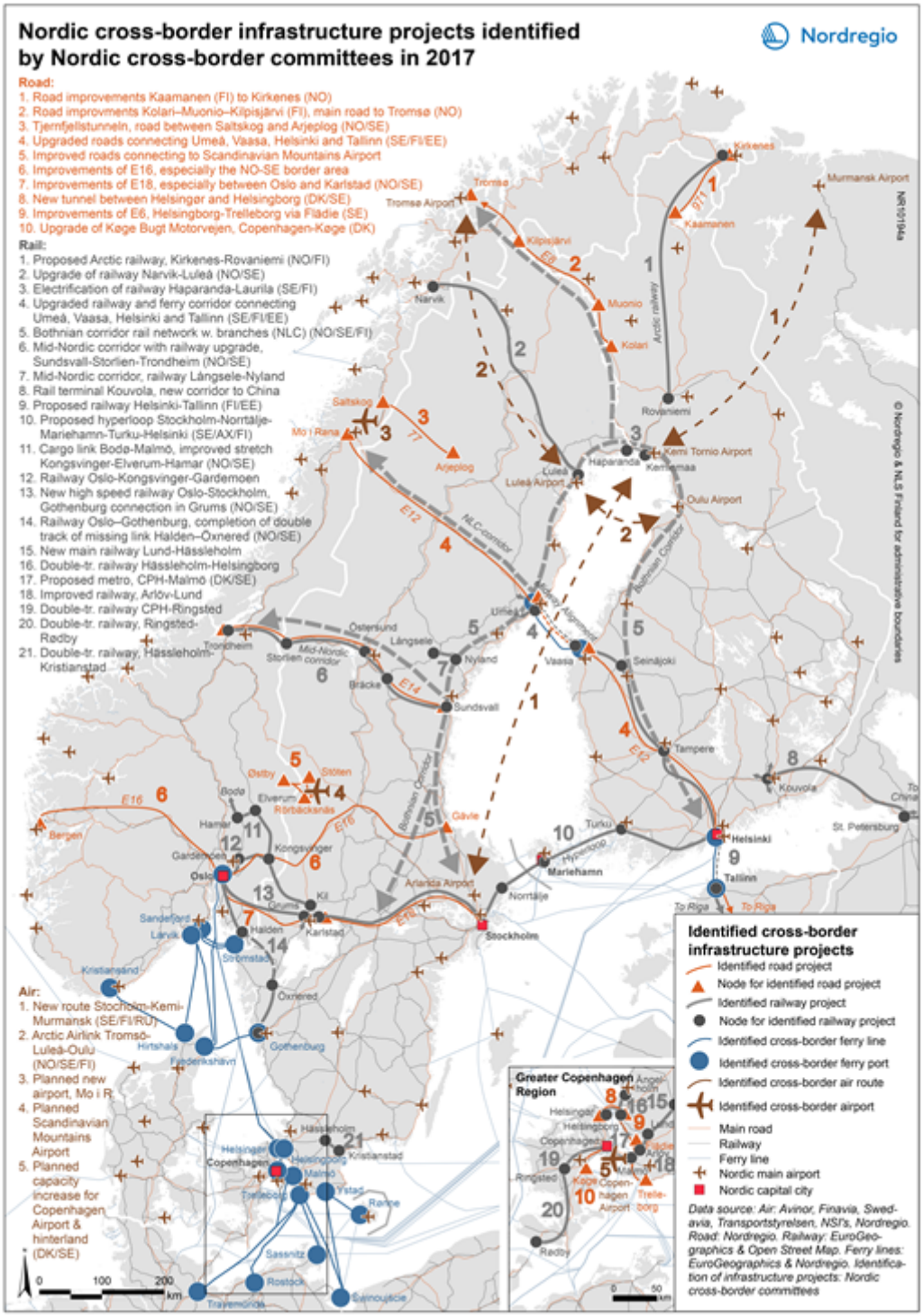

Myös Pohjoismaiden neuvosto on aktivoitunut liikenneasioissa. Pohjoismaiden neuvoston Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta hyväksyi pohjoismaista liikennepolitiikkaa koskevan kannanoton 20. syyskuuta 2017 Reykjavíkissa. Koska liikennesektorin ministerineuvosto (MR-T) lakkautettiin v. 2005, tällä hetkellä Pohjoismaiden hallituksilla ei ole virallista alustaa keskustelujen käymiseksi infrastruktuuria koskevista asioista pohjoismaisesta ja valtionrajat ylittävästä perspektiivistä. Pohjoismaiden neuvosto pitää tätä suurena puutteena. Pohjoismaiden ja Baltian maiden tasolla järjestettävät liikenneministerien tapaamiset eivät ole luonteeltaan strategisia eikä niissä tehdä päätöksiä. Kaikki muu yhteydenpito on satunnaista ja liittyy erilaisiin hankkeisiin.

Helsingin sopimuksessa todetaan 26 §:ssä, että ”Sopimuspuolten on pyrittävä lujittamaan liikenteen alalla aiemmin aloitettua yhteistyötä ja kehittämään sitä maiden välisten yhteyksien ja tavaranvaihdon helpottamiseksi sekä sellaisten ongelmien tarkoituksenmukaiseksi ratkaisemiseksi, joita tällä alalla saattaa esiintyä” sekä 28 §:ssä ”Kahden tai useamman sopimuspuolen aluetta koskettavien liikenneyhteyksien rakentamisen on tapahduttava osapuolten välisten yhteisten neuvottelujen pohjalta”.

Pohjoismaiden neuvoston käsityksenä on, että mikäli Pohjoismaiden liikenneinfrastruktuuria olisi koordinoitu paremmin ja laajennettu oman aikamme tarpeiden mukaan, kasvu olisi voinut olla mittavampaa samalla, kun päästöjä olisi voitu vähentää ja ilmastotavoitteet saavuttaa helpommin. Kannanotossa todetaan muun muassa, että tarpeet lienevät suurimmat Pohjoiskalotin alueella (rahtikuljetukset jäättömään satamaan ja päinvastoin), MittNordenin alueella (rahtikuljetukset Trondheimin/Mo i Ranan/Uumajan/Vaasan satamiin ja päinvastoin) sekä Oslon ja Kööpenhaminan välillä, Göteborgin kautta (rahti- ja henkilöliikenne) ja Oslon ja Tukholman välillä. Lisäksi Pohjoismaiden neuvosto kehottaa hallituksia yhteistyöhön EU:n TEN-T-verkon päivittämisessä siten, että Norjan, Ruotsin ja Suomen hallitukset koordinoivat kantansa suhteessa EU:n TEN-T-kartan priorisoituihin osuuksiin ja väyliin etenkin pohjoisilla alueilla.

4.3 Pohjoismaiden ministerineuvoston agenda

Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyöohjelmassa kuvataan aluepoliittisen sektorin tärkeimmät priorisoinnit kaudella 2017–2020.Yhteistyöohjelma ohjaa sektorin toimintaa, mutta se tulee nähdä liitoksissa Pohjoismaiden ministerineuvoston muihinkin ohjausasiakirjoihin seuraavasti:

Asiakirja	Kohderyhmä	Kesto
1. Yhteistyöministereiden visiojulistus	Pohjoismaiden ministerineuvosto	Ei päättymispäivää
2. Sektorienväliset strategiat	Pohjoismaiden ministerineuvosto	Enintään 6 vuotta
3. Yhteistyöohjelma	Sektorikohtainen	4 vuotta
4. Puheenjohtajakauden ohjelma	Pohjoismaiden ministerineuvosto	1 vuotta

Raja-aluekomiteoiden rahoitus

Pohjoismaisten raja-aluekomiteoiden ja Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) välinen suhde on tärkeä sekä yksittäisille raja-aluekomiteoille, esim. Merenkurkun neuvostolle, että pohjoismaisen aluepoliittisen työn toteuttamiselle. PMN:n yleisohjelmainstrumenttina toimii Aluekehittämisen ja aluesuunnittelun pohjoismainen yhteistyöohjelma. Tämän ohjelman vuosien 2013–2016 arvioinnissa kärjistettiin useita kysymyksiä, esimerkiksi että ovatko perus- ja hanketoiminnan erot paikallaan. Samalla kysyttiin, millä tavalla PMN voi esittää tavoitteisiin ja tuloksiin liittyviä vaatimuksia raja-aluekomiteoille annettavalle rahoitukselle. Mutta arvioinnissa korostetaan myös, että raja-aluekomiteat täytyy silloin sisällyttää selkeämmin PMN:n tulevien yhteistyöohjelmien laadintaan.

Arvioinnissa kehotetaan virallistamaan Aluepolitiikan virkamieskomitean (ÄK-R) ja raja-aluekomiteoiden kytkös sopimuksin ja vuosiraportein.

ÄK-R päätti v. 2013 uudesta rahoitusmallista, joka turvasi raja-aluekomiteoille 400 000 DKK:n vuosittaisen perusrahoitustuen kaudelle 2014–2016. Jakso käy ajanjaksona pääasiassa yksiin Merenkurkun neuvoston strategiasuunnitelman 2014–2017 kanssa. Samalla ryhdyttiin toimiin rahoitusmallin uusimiseksi vuodesta 2017 alkaen.

PMN:n vuosittaisella tuella on suuri merkitys raja-aluekomiteoille, ja yllä mainittuna arviointikautena se muodosti vähintään 40 % perusrahoituksesta yhdeksässä kaikkiaan kahdestatoista raja-aluekomiteasta. Kolme raja-aluekomiteaa poikkeaa kuitenkin tästä kaavasta, nimittäin Öresundskommittéen, Tornionlaakson Neuvosto ja Merenkurkun neuvosto! Niissä PMN:n rahoitus kattaa 37,5 % tai vähemmän perustoiminnasta ja 10 % tai vähemmän hanketoiminnasta. Näiden lukujen valossa on itsestään selvää, että kyseisten raja-aluekomiteoiden – niiden joukossa Merenkurkun neuvoston – toiminta on laajinta.

PMN on vuodesta 2018 alkaen ottanut raja-aluekomiteoille käyttöön uuden rahoitusmallin. Se koostuu 400 000 DKK:n perusosasta kaikille raja-aluekomiteoille sekä ”aiemmin myönnettyyn jakoon ja poliittiseen relevanssiin” perustuvasta lisäosasta. Merenkurkun neuvosto saisi esityksen mukaan 400 000 DKK:n perusosan ja

375 000 DKK:n lisäosan, yhteensä 775 000 DKK (=104 000 €). Tuki oli aiemmin ollut 1 000 000 DKK (=134 000 €). Merenkurkun neuvosto aloitti aktiiviset neuvottelut ja muun muassa lähetti kirjallisen vastineen ÄK-R:lle, minkä jälkeen neuvoston vuosituki korotettiin 849 000 DKK:hon. Tämä supistunut tuki käytetään rahoittamaan yhteisiä pohjoismaisia hankkeita Pohjoismaiden aluepoliittisen yhteistyöohjelman 2017–2020 kolmessa teemaryhmässä. Nämä teemaryhmät ovat: Kestävä maaseutukehitys, Innovatiiviset ja muutoskykyiset alueet sekä Kestävät kaupungit ja kaupunkikehitys. Tukisummien muutos käy selkeästi ilmi todettaessa, että vuonna 2011 tuki oli peräti 1 200 000 DKK. Merenkurkun neuvoston vahvasta toiminnasta huolimatta PMN:n myöntämä tuki on näin ollen huomattavasti supistunut.

Merenkurkun neuvosto ilmoitti olevansa kiinnostunut teemaryhmästä 3, Kestävät kaupungit ja kaupunkikehitys, ja tulikin valituksi siihen. Näin toimittiin lähinnä, koska valtionrajat ylittävät liikenne- ja viestintäasiat sisältyvät tähän teema- ja painopistealueeseen. Koska meillä on käytettävissämme noin 500 000 DKK, joka on käytettävä nimenomaan teemaryhmä 3:n, Kestävien kaupunkien ja kaupunkikehityksen, toimenpiteisiin, kolme raja-aluekomiteaa – Merenkurkun neuvosto, Östfold-Bohuslän ja Greater Copenhagen – on käynnistänyt selvityshankkeen valtionrajat ylittävien kuljetusten vaikutuksesta kestäviin kaupunkeihin ja kaupunkikehitykseen, nimeltään Infrastructure for urban-rural integration IFURI. Selvitys toteutetaan kolmena raja-alueellisena case-tutkimuksena: Yhdessä tutkitaan Vaasan ja Uumajan välisen laivayhteyden kehittämistä, toisessa Oslon ja Tukholman rautatieyhteyden nopeuttamista ja kolmannessa Suur-Kööpenhaminan alueen valtionrajat ylittävän joukkoliikennejärjestelmän parantamista. Näin ollen nämä 500 000 DKK:ta ovat ”kiinni” tässä selvityksessä, emmekä voi käyttää niitä muuhun kuin tähän hankkeeseen ja matkoihin.

Yhteistyöohjelman rooli

Edellisen yhteistyöohjelman arvioinnissa todetaan, että PMN toivoo tulevaisuudessakin jatkuvaa kokemustenvaihtoa ja yhteistä osaamisen laajentamista raja-aluekomiteoiden kanssa. Mutta samaan aikaan arvioinnissa todetaan, ettei raja-aluekomiteoille ole kuitenkaan annettu erityistä roolia yhteistyöohjelman toteutuksessa sen lisäksi, että ne saavat edelleen olla toiminnassa.

Raja-aluekomiteoiden käsityksenä on, että niille annetaan aivan liian vähäinen rooli ja että niitä sisällytetään aivan liian vähän esimerkiksi eri temaattisiin työryhmiin. Niissä missä ne ovat olleet mukana, on saatu suurta hyötyä ja tulosta. Yhteistyöohjelman tavoitteet ja tematiikkaa käyvät myös oikein hyvin yksiin raja-aluekomiteoiden omien strategioiden kanssa. Näin ollen on selvää, että raja-aluekomiteat suhtautuvat kriittisesti siihen marginaaliseen rooliin, jota PMN niille tarjoaa sekä yhteistyöohjelman laadinnassa että toteutuksessa.

Aluekehittämisen ja aluesuunnittelun pohjoismainen yhteistyöohjelma 2017–2020

Aluekehittämisen ja aluesuunnittelun pohjoismainen yhteistyöohjelma 2017–2020 nostaa esille Pohjoismaiden sekä Färsaarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan kannalta

tärkeimpiä teemoja ja painopistealueita. Lisäksi yhteistyöohjelmassa kuvataan näiden painopistealueiden sisältämiä priorisointeja. Laajan neuvonpitoprosessin perusteella painopistealueiksi on valittu:

1. Kestävä maaseutukehitys
2. Innovatiiviset ja muutoskykyiset alueet
3. Kestävät kaupungit ja kaupunkikehitys

Yhteistyöohjelman tehtävänä on käynnistää ja toteuttaa sellaista pohjoismaista toimintaa, joka luo lisäarvoa kansalliseen toteuttamiseen verrattuna. Tämä koskee muun muassa hankkeita ja selvityksiä, jotka edesauttavat kokemusten- ja tiedonvaihtoa sekä politiikan kehittämistä. Näin ohjelman avulla edistetään aluepolitiikan kansallisia ja alueellisia strategioita sekä aluepoliittisia toimia. Ohjelman tavoitteena on myös vahvistaa Pohjoismaiden ministerineuvoston sektorien ja laitosten välistä yhteistyötä.

Aluepolitiikan pohjoismaisen yhteistyöohjelman 2017–2020 täytäntöönpano tapahtuu pääasiassa kolmen teemaryhmän alaisuudessa, joista jokainen vastaa oman painopistealueensa toteuttamisesta Virkamieskomitean toimeksiannosta ja tiiviissä yhteistyössä Nordregion kanssa. Myös aluepolitiikan alalla toimivat pohjoismaiset laitokset osallistuvat ohjelman toteuttamiseen.

Painopistealue 1: Kestävä maaseutukehitys

Maaseutukehitys on tärkeä teema kaikissa Pohjoismaissa. Pohjoismaiden kaikilla alueilla on yhtäläisiä haasteita, kuten väestönkehitys, palvelut, infrastruktuuri, digitalisaatio, elinkeinoelämä, asuminen, houkuttelevuus, koulutus, työllistyminen, luonto ja ympäristö. Maaseudun, harvaan asuttujen alueiden ja reuna-alueiden kehitys on tärkeää koko Pohjolan yhtenäisen kehityksen kannalta. Vain siten saadaan hyödynnettyä Pohjoismaiden eri alueiden potentiaalia ja torjuttua lisääntyvää alueellista epätasapainoa esimerkiksi talouskasvun, väestönkehityksen, palveluiden saatavuuden, sukupuolijakauman ja koulutustason osalta.

Tuloksiksi odotetaan tavoitteiden mukaisten toimien toteuttamista kaikissa priorisoinneissa, joita ovat väestönkehityksen haasteet, palvelualan sosiaaliset innovaatiot ja sosiaalinen yrittäjyys, tarvittavan osaamisen saatavuus ja raja-alueellinen yhteistyö.

Painopistealue 2: Innovatiiviset ja muutoskykyiset alueet

Pohjoismaiden talouskasvu syntyy alueellisten ja paikallisten innovaatioiden ja yrittäjyyden avulla. On tärkeää, että aluepolitiikassa tuetaan ja rohkaistaan alueellisia innovaatioympäristöjä ja elinkeinoelämää edistäviä toimia niin, että alueet voivat hyödyntää omia mahdollisuuksiaan älykkäässä ja kestävässä kehityksessä. Kaupunkien ja maaseudun tutkimusympäristöjen, julkisten viranomaisten ja elinkeinoelämän strategista yhteistyötä tulee kehittää kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Jatkotyössä mielenkiintoisia teemoja ovat klusterien kehittäminen ja alueelliset innovaatioprosessit. Samalla tulee ymmärtää globalisaation mahdollisuudet ja haasteet ja jatkaa työtä sen pohjalta.

Tuloksiksi odotetaan tavoitteiden mukaisten toimien toteuttamista kaikissa priorisoinneissa, joita ovat vihreä kasvu, sininen kasvu, biotalous, älykkäät energiajärjestelmät, tarvittavan osaamisen ja pääoman saatavuus sekä kestävän kehityksen alueelliset strategiat.

Painopistealue 3: Kestävät kaupungit ja kaupunkikehitys

Kaupunkien haavoittuvuuden vähentäminen, ympäristöä säästävät liikennejärjestelmät ja paikalliset energiaratkaisut ovat tärkeitä kysymyksiä sekä Pohjoismaiden alueille että suurkaupunkien kestävälle kehitykselle. Aluepolitiikan parissa priorisoidaan asumista, liikennettä sekä energiajärjestelmiä ja ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevia kysymyksiä. Kaupungistumisen ja väestön keskittymisen vaikutukset kaupunkeihin aiheuttavat paljolti samoja haasteita Pohjoismaille, olivatpa kyseessä sitten metropolit tai pienet ja keskisuuret kaupungit. Haasteena on saada aikaan älykästä kasvua, kehittää pienen ympäristövaikutuksen kaupunkeja, torjua eriytymistä, luoda kiinnostavia ja osallistavia ympäristöjä, hyödyntää digitalisoinnin mahdollisuuksia älykkäiden kaupunkien kehittämisessä sekä vähentää kaupunkien ja niitä ympäröivän maaseudun vastakkainasettelua. On tärkeää, että Pohjoismaiden kaupungit ovat kaikkien kannalta vetovoimaisia, toimivia ja turvallisia. Pohjoismaiden kaupungistumiskehitys on vuosien saatossa ollut samankaltaista ja niiden suunnittelu- ja hallintojärjestelmät muistuttavat toisiaan. Maiden sisällä ja välillä on taas toisaalta tarpeeksi suuria eroja, jotta eri alueet voivat oppia toisiltaan kaupunkien aluekehityksestä.

Tuloksiksi odotetaan tavoitteiden mukaisten toimien toteuttamista kaikissa priorisoinneissa, joita ovat sosiaalinen kestävyys ja tasa-arvo, yhteiskuntasuunnittelu, pienten ja keskisuurten kaupunkien viihtyvyystekijät sekä kasvavat ja kehittyvät arktiset kaupungit. Näistä toimista saadaan konkreettisia tuloksia ja oppeja, joita pohjoismaiset toimijat voivat hyödyntää kehittäessään aluepolitiikkaa.

Horisontaaliset näkökulmat

Tasa-arvo, kestävä kehitys sekä lasten ja nuorten osallistaminen ja osallisuus ovat pohjoismaiden tavaramerkin keskeisiä tekijöitä, ja Pohjoismaat asemoituvat usein näiden alojen edelläkävijöinä. Strategisissa asiakirjoissaan, kuten esimerkiksi *Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa* ja *Lapset ja nuoret Pohjolassa – Pohjoismaiden ministerineuvoston poikkihallinnollinen strategia 2016–2022,* Pohjoismaiden ministerineuvosto nostaa esille kaksi horisontaalista teemaa, jotka huomioidaan myös yhteistyöohjelmassa. Nämä teemat ovat lasten ja nuorten edellytykset ja mahdollisuudet sekä taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristön kestävyys. Tasa-arvonäkökulma tulee sisällyttää kaikkeen toimintaan. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kaikki edellä mainitut ulottuvuudet sisältyvät yhteistyöohjelman toteutukseen.

Kunta- ja alueuudistukset, liitokset, uudet ohjaus- ja organisaatiomuutokset, vastuunjako, kaupunkiseudun yhteistyö ja vastaavat muutokset ovat jatkuvasti ajankohtaisia kysymyksiä Pohjoismaissa. Kunta- ja alueuudistuksiin liittyy myös ongelmia, ja kokemustenvaihdosta on paljon hyötyä uudistusprosessin eri vaiheissa oleville Pohjoismaille ja alueille.

Raja-alueyhteistyö

Valtionrajat ylittävä yhteistyö ja rajaesteet ovat jo pitkään olleet keskeisellä sijalla pohjoismaisessa yhteistyössä. Pohjoismailla on pitkä kokemus maiden välisestä yhteistyöstä, ja ne ovat aktiivisesti pyrkineet poistamaan rajaesteitä. Pohjoismaiden kaikilla raja-alueilla on tehty yhteistyötä jo pitkään, ja Pohjolaa pidetään muun muassa sen pohjalta edelläkävijänä Euroopan rajat ylittävässä yhteistyössä. Konkreettisena esimerkkinä voidaan mainita onnistuneet pohjoismaiset Interreg-ohjelmat. Pohjoismaiden ministerineuvoston raja-alueyhteistyön tavoitteena on:

- Hyödyntää mahdollisuuksia ja poistaa valtionrajojen aiheuttamia esteitä toimivilla yhtenäisillä raja-alueilla.

- Edistää Pohjoismaiden raja-alueiden kehitystä, innovaatiota ja kasvua.

Raja-aluekomiteat

Raja-aluekomiteat ovat jäsenjärjestöjä, jotka kokoavat yhteen Pohjoismaiden raja-alueiden kehitystä edistäviä paikallisia ja alueellisia toimijoita. Yhteistyön paikallinen ja alueellinen jalkauttaminen on keskeistä, ja sen ansiosta toiminta on elinvoimaista ja kehittyy jatkuvasti. Pohjoismaiset raja-aluekomiteat pyrkivät ensi sijassa parantamaan raja-alueiden elinkeinoelämän kilpailukykyä, löytämään ja poistamaan rajaesteitä, kehittämään kestäviä ja ympäristöä säästäviä ympäristö- ja energiaratkaisuja sekä kehittämään raja-alueiden infrastruktuuria ja yhteyksiä. Pohjoismaiden ministerineuvosto kuuluu raja-alueyhteistyön ja raja-aluekomiteoiden laajaan rahoittajajoukkoon.

Raja-aluekomiteat ovat elintärkeä osa Pohjoismaiden raja-alueyhteistyötä, ja Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikan ministerineuvosto aikoo jatkossakin keskittyä pohjoismaiseen raja-alueyhteistyöhön. Jotta Pohjoismaiden ministerineuvoston raja-alueyhteistyölle asetettuja tavoitteita saataisiin konkretisoitua, yhteistyöohjelman 2017–2020 puitteissa on aikeena laatia pohjoismainen raja-aluestrategia. Strategian tarkoituksena on tukea PMN:n raja-alueyhteistyötä ja selventää raja-aluekomiteoiden osuutta pohjoismaisessa yhteistyössä ja yhteistyöohjelman täytäntöönpanossa. Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikan ministerineuvosto rahoittaa raja-aluekomiteoita, minkä seurauksena raja-aluekomiteat raportoivat vuosittain toiminnastaan Aluepolitiikan virkamieskomitealle. Raja-aluestrategian kautta voidaan saada aikaan ja turvata selkeämpi kytkentä raja-aluekomiteoiden osallistumisen ja yhteistyöohjelman toteutuksen välillä. Strategian avulla varmistetaan myös Aluepolitiikan virkamieskomitean kanssa tehtävän yhteistyön muodot sekä seuranta ja raportointi.

Merenkurkun neuvosto sisältyy PMN:n Kestävien kaupunkien ja kaupunkikehityksen aluepoliittiseen teemaryhmään, osallistuu aktiivisesti ryhmän kokouksiin ja toimittaa sille materiaaleja. Kolme raja-aluekomiteaa – Merenkurkun neuvosto, Östfold-Bohuslän ja Greater Copenhagen – on teemaryhmän työn puitteissa ja yhteistyössä Nordregion kanssa käynnistänyt selvityshankkeen valtionrajat ylittävien kuljetusten vaikutuksista kestäviin kaupunkeihin ja kaupunkikehitykseen, nimeltään Infrastructure for urban-rural integration IFURI. Selvitys toteutetaan kolmena raja-alueellisena case-

tutkimuksena: Yhdessä tutkitaan Vaasan ja Uumajan välisen laivayhteyden kehittämistä, toisessa Oslon ja Tukholman rautatieyhteyden nopeuttamista ja kolmannessa Suur-Kööpenhaminan alueen valtionrajat ylittävän joukkoliikennejärjestelmän parantamista.

Pohjoismaiset raja-aluekomiteat ovat tehneet aloitteen epävirallisen pohjoismaisen liikennetyöryhmän muodostamiseksi. Ryhmä on muun muassa koonnut ja laatinut aineistoa valtionrajat ylittävistä kuljetuksista sekä Pohjolan nykyisistä ja tulevista rajatylittävistä infrastruktuuri-investoinneista. Nordregion Pohjoismaiden liikenneinfrastruktuurin kartta perustuu tälle aineistolle. Lisäksi Merenkurkun neuvosto ja muut raja-aluekomiteat ovat osaltaan vaikuttaneet Pohjoismaiden neuvoston valtionrajat ylittävää liikennettä koskevaan kannanottoon.

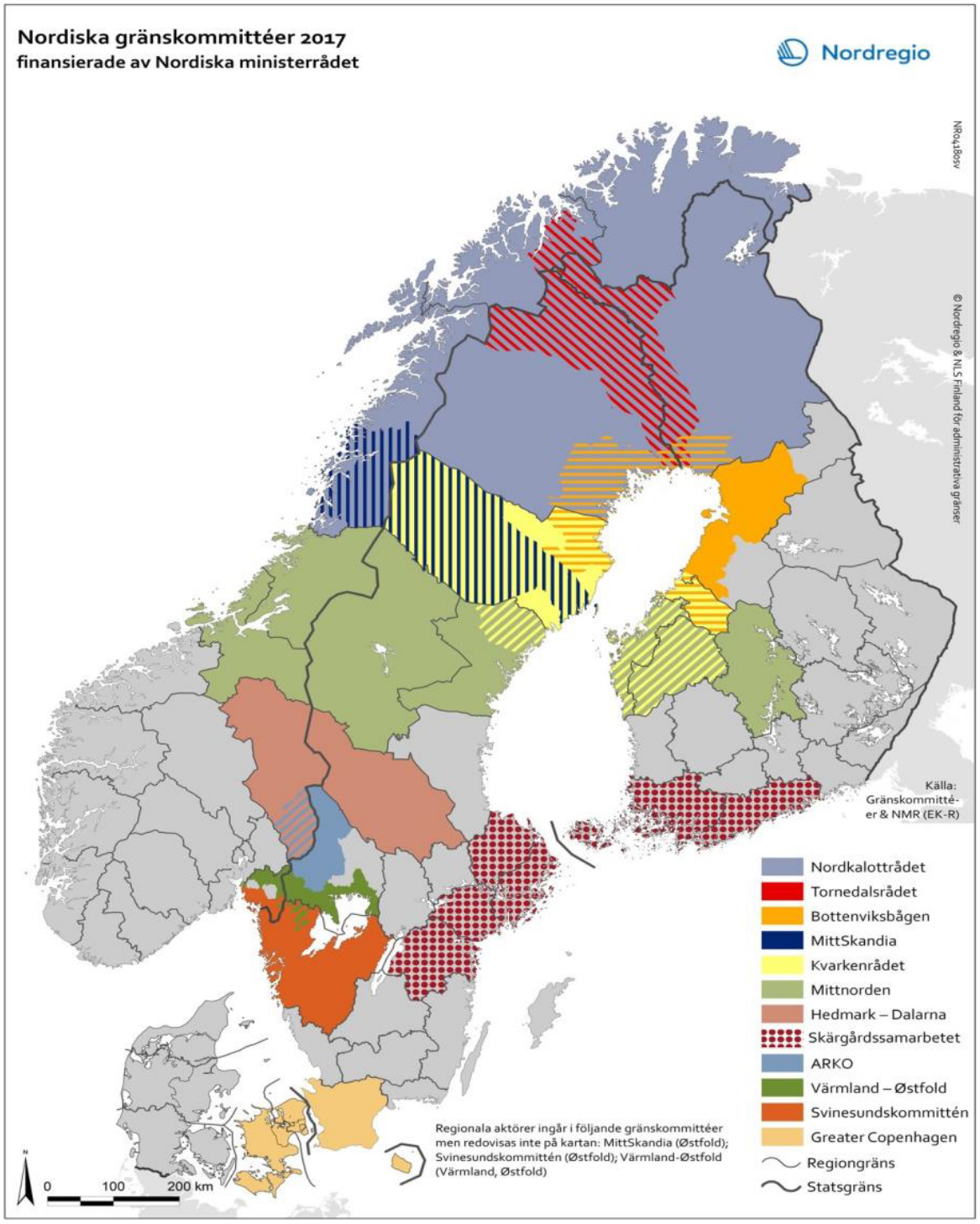

4.4 Merenkurkun alue – osa pohjoismaista salaisuutta

Nobelin rauhanpalkinnonsaaja, presidentti Martti Ahtisaari puoltaa voimakkaasti pohjoismaista yhteiskuntamallia, jossa demokratia, kansalaisten yhdenvertaisuus, sivistysihanne ja luottamukseen perustuva toimintakulttuuri ovat luoneet kestävää talouskehitystä, joka on kyennyt ottamaan huomioon myös ympäristön kestävyyden. Samat perusarvot yhdistävät Merenkurkun alueen monia toimijoita, etenkin paikallistasolla, mikä näkyy Merenkurkun alueen korkeana elintasona.

Presidentti Tarja Halonen ilmaisee asian toteamalla, että Pohjoismaat ovat kuin saman perheen tyttäriä. Ne eivät ole toistensa kopioita mutta niillä on paljon yhteistä. Yhteistyö, avoimuus ja solidaarisuus ovat meidän kaikkien etu, velvollisuus ja oikeus. Ne tuovat yhteiskuntaan vakautta, mikä on tärkeää nykyisinä epävarmoina aikoina.

Pohjoismainen hyvinvointimalli on monissa suhteissa edelläkävijä ja hyvä perusta kestävälle kehitykselle, ja Pohjoismaat ovat lähes aina erilaisten kansainvälisten vertailujen kärkisijoilla. Edellytyksenä on pitkäjänteinen työmme yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja suvaitsevuuden puolesta.

Merenkurkun alueella on huomattavasti enemmän maiden kansalaisten välisiä yhteyksiä kuin useimmilla muilla pohjoismaisilla alueilla. Se perustuu pitkään yhteiseen historiaan, moniin sukulaisuussiteisiin ja kolmannen sektorin edustajien väliseen tiiviisteen yhteydenpitoon. Elinkeinoelämässäkin on erittäin tiivistä yhteydenpitoa ja vahvoja siteitä, ja ne ovat viime vuosina lisääntyneet suorien investointien ja yritysostojen myötä.

Merenkurkun laivayhteyden heikentyminen 2000-luvun alussa toi kuitenkin valitettavan notkahduksen kontaktiverkostoihin, kansalaisten välisten yhteyksien perustaan eivätkä joukkotiedotusvälineet sen paremmin kuin digitaalisetkaan mediat onnistuneet kompensoimaan laivayhteyden heikentymisen aiheuttamaa katoa. On jopa sanottu, että Merenkurkun neuvosto on menettänyt yhden sukupolven kontaktiverkoston Merenkurkun poikki.

Viime vuosina on tapahtunut selvä muutos, joka on suoraan yhteydessä Merenkurkun laivayhteyden kohentumiseen. Samalla myös kiinnostus pohjoismaista yhteistyötä kohtaan on lisääntynyt. Yhdistykset, ammattiryhmät, koulut, eri alojen toimijat, yritykset ja yksittäiset ihmiset ovat jälleen löytäneet Merenkurkun ylittävän tiiviin yhteistyön mukanaan tuoman hyödyn. Me jaamme demokratian perusarvot, jotka ovat luoneet edellytykset ihmisten toisiaan ja yhteiskunnan instituutioita kohtaan tuntemalle luottamukselle ja turvallisuuden tunteelle, joka on Pohjoismaissa todella vahvaa verrattuna muuhun Eurooppaan. Lisäksi pystymme korkean koulutustason ja yhteisen historiamme ansiosta ylläpitämään tiiviitä yhteyksiä täysin riippumatta eri instituutioista.

Silti esille nousee kysymys, miten on raja-alueellisen identiteetin laita. Sitä eivät muovaa vain omat, henkilökohtaiset tai lähipiirin kontaktit ja kokemukset. Raja-alueellisella uutisten- ja tiedonvälityksellä on siinä iso rooli. Valitettavasti alueelliset mediat, kuten lehdet, paikallisradiot ja alueelliset televisiolähetykset, keskittyvät lähestulkoon pelkästään omalla puolella rajaa tapahtuviin uutisiin. Uutisten- ja tiedonvälitys on tärkeää Merenkurkun ylittävälle yhteenkuuluvuuden tunteelle, ja on syytä tutkia, miten tätä tiedonvälitystä voidaan vahvistaa.

4.5 Kasvua ja osaamista Merenkurkun alueella

Pohjoismaiden talouskasvu syntyy alueellisten ja paikallisten innovaatioiden ja yrittäjyyden avulla. Tämä koskee myös Merenkurkun aluetta. On tärkeää, että aluepolitiikassa tuetaan ja rohkaistaan alueellisia innovaatioympäristöjä ja elinkeinoelämää edistäviä toimia niin, että alueet voivat hyödyntää omia mahdollisuuksiaan älykkäässä ja kestävässä kehityksessä. Merenkurkun alueen eri toimijat ovat onnistuneet kehittämään kaupunkien ja maaseudun tutkimusympäristöjen, julkisten viranomaisten ja elinkeinoelämän strategista yhteistyötä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Klusterien kehitys ja alueelliset innovaatioprosessit ovat teemoina läpäisseet toimintaa, samoin globalisaation mahdollisuuksien ja haasteiden ymmärtäminen ja niihin panostaminen.

Merenkurkun alueen innovaatio- ja tutkimusympäristöt ovat nykyään läheisesti yhteydessä älykkään erikoistumisen käsitteeseen, jota sovelletaan laajasti kaikkialla Euroopassa. Tätä ajattelutapaa käytetään menestyksellisesti omien innovaatiostrategioiden luomiseen – ja innovatiivisten alueellisten ympäristöjen kehittämiseen – jo olemassa olevien vahvuuksien pohjalta yhdistelemällä resursseja uudella tavalla ja kytkemällä työhön uusia toimijoita.

Merenkurkun alue kuuluu avoimeen globaaliin talouteen mutta samalla rakentaa kestävää kehitystään pitkälti paikallisille raaka-aineille ja resursseille esimerkiksi biotaloudessa ja biopohjaisissa tuotteissa.

Euroopan yhteistyön yleistavoitteena on siirtyminen älykkääseen, kestävään, vihreään kasvuun, joka ottaa huomioon sosiaaliset ja ympäristölliset haasteet, mukaan lukien ilmasto ja globaali lämpeneminen. Tämä on myös selvästi viety käytännön tekemiseen. Merenkurkun alueelle tarjoutuu suuri mahdollisuus edistää vihreän teollisuuden ja kiertotalouden, sinisen biotalouden sekä kestävän energiantuotannon ja älykkäiden energiajärjestelmien kehitystä.

Mitä tulee Merenkurkun alueen paikallisiin ja alueellisiin työmarkkinoihin, osaamisen saatavuudesta huolehtiminen on kehityksen kannalta tärkeimpiä kysymyksiä, yhtäältä jotta pystytään ylläpitämään ja kehittämään jo olemassa olevaa toimintaa ja toisaalta jotta voidaan rakentaa uutta toimintaa esimerkiksi digitalisaatiossa ja vihreässä kasvussa. Myös maahanmuuttajien kohdentaminen ja kotouttaminen työmarkkinoille on tärkeää, samoin elinikäisen oppimisen joustavat järjestelmät.

Merenkurkun alueen koulutuslaitokset ovat tärkeä paikallisten/alueellisten innovaatioympäristöjen kehityslähde. Mutta vaikka hyviä ja innovatiivisia ideoita on, usein riskipääoman saanti osoittautuu rajoittavaksi tekijäksi, etenkin Merenkurkun alueen harvaan asutuissa osissa. Siksi tärkeänä alueellisena haasteena onkin luoda edellytyksiä laajemmalle kasvulle lisäämällä yhteistyötä tutkimus- ja innovaatioympäristöjen, yksityisten ja julkisten yritysten ja riskipääomayhtiöiden kanssa.

Merenkurkun alueen korkea innovaatiokapasiteetti osoittaa tulevaisuuden haasteiden kohtaamiseen olevan hyvät edellytykset. Innovaatiokapasiteetin erot johtuvat yhtäältä tutkimukseen ja kehitykseen sijoitettavien resurssien eroista ja toisaalta alueellisten innovaatiojärjestelmien eroavaisuuksista. Tässä alueet täydentävät toisiaan, sillä osassa Merenkurkun aluetta, esimerkiksi Pohjanmaalla, yritysten tutkimus- ja kehitystoiminta (R&D) on voimakasta, kun taas toisaalla Merenkurkun alueella, esim. Uumajan seudulla, on voimakasta julkista tutkimus- ja kehitystoimintaa. Nämä erot tarjoavat mahdollisuuden kehittää innovaatiojärjestelmän toimijoiden kesken valtionrajat ylittävää yhteistoimintaa.

Merenkurkun alueen yliopistot, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset tarjoavat innovaatiomahdollisuuksia täydentävien tutkimusympäristöjen, erityisosaamisen ja koulutuksen ansiosta. Täydentäviä osaamisympäristöjä on muun muassa energiatutkimuksessa, julkisella sektorilla ja hyvinvoinnissa, meriympäristöissä, ympäristötekniikassa, puutekniikassa, arkkitehtuurissa, biotaloudessa, kemiassa, lääketieteessä, taloustieteessä, elintarvikkeissa, matkailussa, maa- ja metsätaloudessa sekä tieto- ja viestintätekniikassa. Energia- ja ympäristötekniikka ovat voimakkaita kasvualoja muun muassa vesi-, metsä-, ja tuulivoiman laajan saatavuuden ansiosta.

Merenkurkun alueella on mittavat luonnonvarat, mm. metsää, mineraaleja ja malmeja, sekä kehittynyttä metsäraaka-aineisiin perustuvaa teollisuutta. Teollisuuden tekniikan ja palvelujen kehittämiseen kohdistuva kysyntä voi osaltaan vahvistaa elinkeinoelämän kilpailukykyä. Alueella pyritään myös saavuttamaan jalansijaa tulevan puurakentamistekniikan ja ilmastonmukaisen rakentamisen kansainvälisillä markkinoilla.

Alueella on vahva ruokakulttuuri ja laajaa elintarviketuotantoa. Alaa voidaan vahvistaa ja alueellista ruoantuotantoa suosia Merenkurkun alueen toimijoiden keskinäisellä valtionrajat ylittävällä yhteistoiminnalla.

Pienten yhteisöjen palvelujen turvaaminen tuotteita ja palveluja kehittämällä voi osaltaan edistää näiden yhteisöjen kehitystä. Myös terveydenhuoltoon liittyvät innovaatiot muodostavat kasvualan, jolla on kehityspotentiaalia. Lisäksi tämän alan innovaatiot voivat osaltaan torjua alueen väestönkehityksen kielteisiä vaikutuksia.

Taide- ja kulttuurisektorin osaamisympäristöt ovat vahvoja ja tukevat luovia aloja. Ne löytävät innoitusta myös luonnosta, kulttuurista ja historiasta, jotka tarjoavat yhdessä hyvät mahdollisuudet luoda korkealaatuisia tuotteita ja elämyksiä. Matkailu ja elämykset ovat kasvualoja koko Merenkurkun alueella, ja niillä on hyvät edellytykset kehittyä ja lisätä alueen kilpailukykyä ja työllisyyttä.

Merenkurkun alueen koulutettu väestö on ratkaiseva voimavara, joka vahvistaa tulevan kasvun mahdollisuuksia. Innovatiivinen elinkeinoelämä edellyttää korkeakoulutusta, jolla on kapasiteettia kehittää uusia tuotteita, liiketoimintamalleja ja ratkaisuja. Digitalisaatio on kansainvälisessä perspektiivissä laajaa, mikä on etu uusien ratkaisujen kehittämisessä.

Meri ja saaristo ovat yhteinen asia ja resurssi Merenkurkun molemmin puolin. Merellinen perintö, yhteinen geologinen historia, on myös yhteisen Korkean rannikon – Merenkurkun saariston maailmanperinnön pohjana. Maailmanperintöä hoitaa yhteinen maailmanperintövaltuuskunta. Myös maailmanperinnön ulkopuolella rannikkojen läheisyys edellyttää yhteisiä ratkaisuja vedenlaadun ja pohjakasvillisuuden tilanteen seuraamista varten. Alueella on meriympäristöön liittyvää osaamista ja tavoittena on luoda pitkällä aikavälillä tiiviimpiä rajatylittäviä yhteyksiä ja pysyvä yhteistyöalusta esim. suunnittelukysymyksiin.

Merenkurkun alueen asemaa suhteessa muihin alueisiin tutkimus- ja kehityspanostusten kasvussa voidaan havainnollistaa seuraavalla Nordregion koostamalla kartalla.

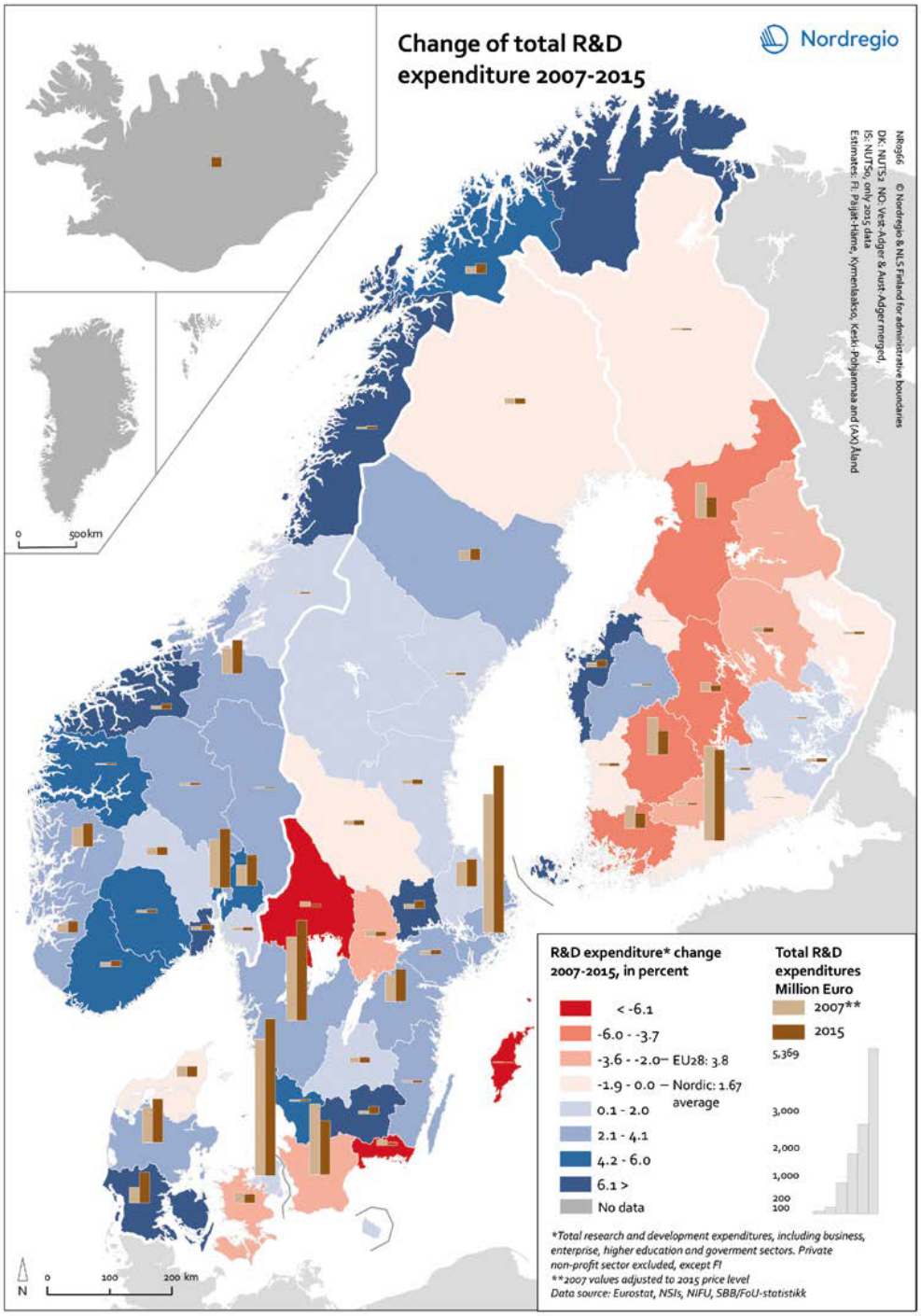

4.6 Botnia–Atlantica-ohjelma 2014–2020

Botnia–Atlantica 2014–2020 on EU-ohjelma, joka rahoittaa Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan sekä Ruotsin Västerbottenin, Västernorrlannin ja Nordanstigin kunnan ja Norjan Nordlannin läänin välisiä yhteistyöhankkeita. Ohjelma kuuluu Euroopan alueelliseen yhteistyöhön, jota kutsutaan myös Interregiksi, ja siinä toimitaan valtionrajojen yli kyseisten alueiden kehittämiseksi.

Botnia–Atlantica tukee hankkeita noin 36 miljoonalla eurolla Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Ohjelma saa rahoituksensa EU-varojen lisäksi kansallisesta julkisesta vastinrahoituksesta ja yksityisestä rahoituksesta Suomesta ja Ruotsista sekä Norjan rahoitusosuudesta. EU-varat voivat kattaa enintään 60 % hankkeen kustannuksista jäsenmaissa.

Hankkeet toimivat innovaatiokysymysten, elinkeinoelämän, ympäristön ja liikenteen parissa, ja niiden asialista voi vaihdella esimerkiksi uusien vientituotteiden kehittämisestä meriympäristön tilanteen kohentamiseen. Painopistealueet on valittu sen perusteella, missä varojen voidaan ajatella tuottavan eniten hyötyä suhteessa muihin ohjelmiin ja panostuksiin, ohjelmassa käytettävissä olevien varojen sekä ohjelma-alueen alueellisissa, kansallisissa ja makroalueellisissa strategioissa esitettyjen tarpeiden mukaan.

Botnia–Atlantica-ohjelmassa 2014–2020 on näin ollen priorisoitu neljää temaattista tavoitetta:

- Temaattinen tavoite 1 ”Tutkimuksen, teknisen kehityksen ja innovaation vahvistaminen” (Toimintalinja 1, Innovaatio). 40 % ohjelman resursseista kohdistetaan innovaatioiden toimintalinjaan. Kehys on n. 14 M€, ja tähän mennessä runsaat 12 M€ on sidottu hankkeisiin.
- Temaattinen tavoite 3 ”Pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukyvyn lisääminen” (Toimintalinja 2, Elinkeinoelämä). 17 % ohjelman resursseista kohdistetaan elinkeinoelämän toimintalinjaan. Kehys on n. 6 M€, ja tähän mennessä 3,2 M€ on sidottu eri hankkeisiin, ja meneillään oleva hakukierros tarkoittaa, että rahaa on hakenut enemmän hankkeita kuin mitä kehykseen mahtuu.
- Temaattinen tavoite 6 ”Ympäristön suojeleminen ja resurssien kestävän käytön edistäminen (Toimintalinja 3, Ympäristö). 30 % ohjelman resursseista kohdistetaan elinkeinoelämän toimintalinjaan. Kehys on n. 10,9 M€, ja tähän mennessä noin 5,7 M€ on sidottu hankkeisiin.
- Temaattinen tavoite 7 ”Kestävien kuljetusten edistäminen ja pullonkaulojen poistaminen tärkeästä verkkoinfrastruktuurista (Toimintalinja 4, Kuljetus). Kehys on n. 2,5 M€, ja tähän mennessä noin 2,4 M€ on sidottu hankkeisiin.

Tämän lisäksi 6 % ohjelmakehyksestä käytetään tekniseen tukeen, ts. ohjelman hallintoon.

Yllä esitetyt luvut osoittavat ohjelman toteutuksen onnistuneen hyvin. Monia uusia toimijoita on ilmaantunut. Hanketukea saaneita tuenhakijoita on tähän mennessä yhteensä 82 jakautuneena siten, että 29 hanketta on Västerbottenista, 6 Västernorrlannista, 7 Etelä-Pohjanmaalta, 6 Keski-Pohjanmaalta, 16 Pohjanmaalta ja 18 Nordlannin läänistä. Eniten hankkeita harjoittaa Uumajan yliopisto, 17 kpl, ja Merenkurkun neuvosto on tähän mennessä hakenut tukea neljään hankkeeseen.

BA-ohjelma tarjoaa vankkaa tukea Merenkurkun neuvoston nykyisen strategiasuunnitelman toteutukseen etenkin hankkeissa, joissa kehitetään Merenkurkun liikenneyhteyksiä.

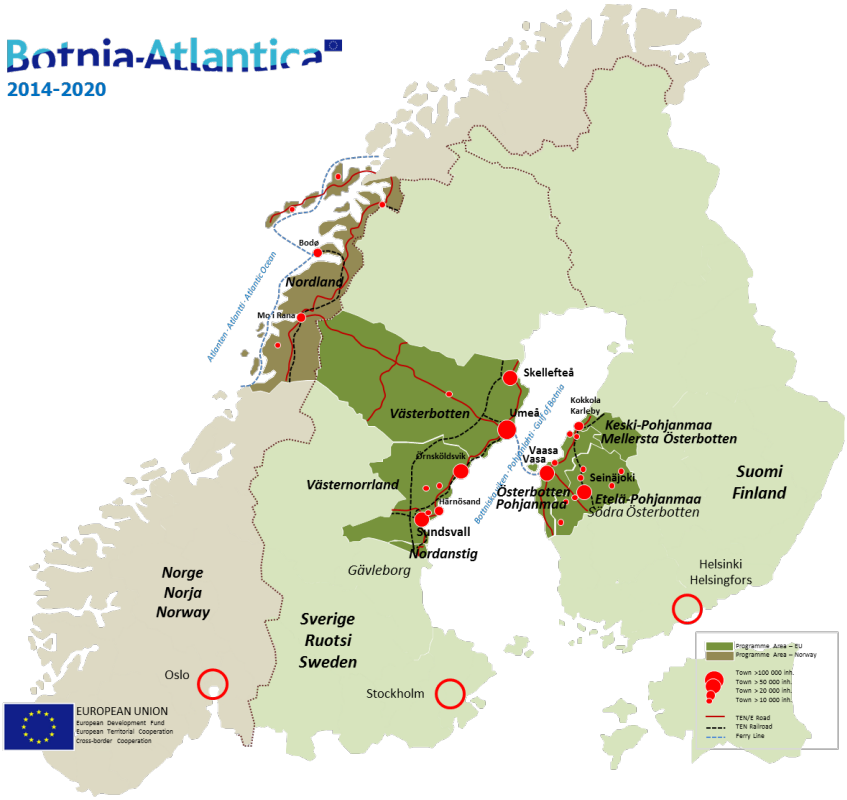

4.7 Alueuudistukset Suomessa ja Ruotsissa

Hallintojärjestelmiemme meneillään olevat muutokset vaikuttavat suoraan Merenkurkun neuvostoon.

Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa

Suomen meneillään oleva maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus tarkoittaa, että uudella lainsäädännöllä (maakuntalaki ja siihen liittyvät lait) muodostetaan uusi oikeushenkilö maakuntatasolle. Uudet maakunnat muun muassa ottavat hoitaakseen sosiaali- ja terveydenhuollon kunnilta, erikoissairaanhoidon sairaanhoitopiireiltä, jotka nyt ovat kuntien omistamia kuntaliittoja, maaseutu- ja maataloushallinnon valtiolta ja kunnilta, työvoima-, elinkeino-, ympäristö- ja liikenneasiat valtiollisilta ELY-keskuksilta ja aluekehityksen ja kaavoituksen maakuntaliitoilta, jotka nyt ovat kuntien omistamia kuntayhtymiä.

Maakuntia johtaa yleisillä vaaleilla valittu maakuntavaltuusto, joka muun muassa nimittää maakuntahallituksen. Maakunnalle tulee Pohjanmaalla noin 8000 työntekijää. Uudet maakunnat perustetaan nykyisen aikataulun mukaan 1. heinäkuuta 2018, maakuntavaltuustot valitaan 28. lokakuuta 2018, ja maakuntavaltuustot järjestäytyvät vuoden 2019 alussa. Varsinainen toiminta alkaa 1. tammikuuta 2020.

Kunnilla ei ole toimivaltaa uusien maakuntien suuntaan eivätkä ne osallistu maakuntien rahoitukseen. Maakunnat saavat rahoituksensa valtiolta. Uusiin maakuntiin liittyviä lakeja ei ollut vielä vahvistettu tämän strategian laatimishetkellä.

Nykyiset maakuntaliitot puretaan, joten Merenkurkun neuvoston perustajapääjäsenet Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto ja Keski-Pohjanmaan liitto lakkaavat olemasta. Uusien maakuntien tulee näin ollen ottaa hoitoonsa näiden perustajapääjäsenten rooli. Samalla kuntien siteet Merenkurkun neuvostoon muodollisesti katkeavat, poikkeuksena ne kunnat, jotka nyt ovat Merenkurkun neuvoston jäseniä.

Koska tämä muutos vaikuttaa perustavalla tavalla Merenkurkun neuvoston Suomen jäsenistöön ja myös kuntien muodolliseen asemaan Merenkurkun neuvostossa, uudistus on huomioitava strategiasuunnitelmassa.

Region Västerbotten

Myös Västerbottenissa tapahtuu muutos, kun maakäräjistä muodostetaan vuoden 2019 alusta lukien Region Västerbotten. Region Västerbotten vastaa niistä tehtävistä, jotka nyt kuuluvat maakäräjille. Region Västerbotten vastaa terveydenhuollosta sekä myös aluekehityksestä ja kasvusta alueellisesta kehitysvastuusta tietyissä läänissä annetun lain nojalla. Nykyinen Region Västerbotten, joka on kuntainliitto, puretaan ja sen tehtävät ja henkilöstö siirretään uudelle Region Västerbottenille.

Koska Merenkurkun neuvoston perustajapääjäsen, nykyinen Region Västerbotten puretaan, tämä muutos on huomioitava Merenkurkun neuvoston strategiassa.

5 STRATEGIA 2018–2020, SUUNTANA VUOSI 2025

Merenkurkun neuvoston strategiasuunnitelma perustuu vahvalle yhteiselle käsitykselle nykytilanteesta ja sen vaatimuksista tulevaisuuden suhteen. Tämä yhteinen käsitys sisältää seuraavat elementit:

- Yhteenkuuluvuuden tunne
- Toimiva alue jossa on laajaa yritysten, organisaatioiden ja julkisen sektorin yhteistoimintaa
- Paljon toimintaa, sitoutuneita ihmisiä, voimakas tahto, kestävyys ja jatkuvuus, jotka perustuvat tietoon, osaamiseen ja kulttuuriin
- Uusia avauksia infrastruktuuriin ja liikenteeseen, Midway Alignment lippulaivahankkeena
- Vahva pohjoismainen ankkurointi ja hyvät yhteydet Pohjoismaiden ministerineuvostoon
- Selkeä EU-profiili ja toiminta, joka tuo näkyvyyttä EU-tasolla

5.1 Merenkurkun alue – aktiivinen alue Euroopan ja Pohjoismaiden verkostossa

5.1.1 Merenkurkun neuvostosta muodostetaan uusi oikeushenkilö, Eurooppalainen alueellisen yhteistyön yhtymä (EAYY)

EU:n jäsenvaltioissa on erilaisia hallintokulttuureja ja -järjestelmiä. Useimmat hallinnolliset menettelyt ovat kansallisia, ja valtionrajat ylittävät menettelyt ovat harvinaisempia. Se ei kuitenkaan ole harvinaista, että rajaseudulla jonkin tietyn asian osapuolet joutuvat säännöllisesti käyttämään rajan toisella puolella sovellettavia menettelyjä. Rajaesteiden raivaaminen vie aikaa ja vaatii sitkeyttä. Silloin on erittäin tärkeää, että käytössä on helposti saavutettavia ja luotettavia tiedotus- ja ongelmanratkaisupalveluja, jotta ihmiset pystyvät elämään ja työskentelemään eri puolilla rajaa.

EU on ottanut käyttöön joukon oikeudellisia ja rahoituksellisia välineitä helpottamaan rajojen yli tapahtuvaa yhteistyötä EU:ssa. Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymä (EAYY) mahdollistaa esimerkiksi kahden tai useamman jäsenvaltion yksiköiden työskentelyn yhdessä ja yhteisessä rakenteessa, joka on oikeushenkilö. Se helpottaa rajatylittävää yhteistyötä monissa tapauksissa ja tarjoaa alue- ja paikallisviranomaisille mahdollisuuden yhteistyön harjoittamiseen ilman, että siitä tarvitsee ratifioida sopimusta jäsenvaltiotasolla.

EAYY on EU:n oma juridinen väline valtionrajat ylittävälle muodollistetulle yhteistoiminnalle. EAYY on toiminut virallisena yhteistyömuotona vuodesta 2006, jolloin EU-komissio hyväksyi sitä koskevan erillisen asetuksen sen jälkeen, kun eri EU-jäsenvaltioissa sijaitsevien kaupunkien tai alueiden järjestäytyneelle rajatylittävälle yhteistyölle oli moneen kertaan yritetty löytää sopivia muotoja. Vuoden 2008 jälkeen on aloitettu viitisenkymmentä EAYY-yhteistyötä. Tähän mennessä Pohjoismaihin on

kuitenkin perustettu vain yksi EAYY, Region Skåne, joka on jäsenenä Keski-Euroopan liikennekäytävässä nimeltään CETC-EGTC.

EAYY:n tarkoituksena on luoda yhteistyömuoto, joka sallii jäsenvaltioiden rajat ylittävän yhteistyön ja noudattaa sen maan lainsäädäntöä, jossa EAYY:n virallinen kotipaikka on.

EAYY on oikeushenkilö, mikä tarjoaa vahvan toimintakyvyn ja mahdollisuuden päätösten tekemiseen. EAYY:ssä on oltava jäseniä vähintään kahdesta EU-maasta. Jäsenet voivat olla jäsenvaltioita, alue- tai paikallisviranomaisia, julkisoikeudellisia laitoksia, yhteisöjä jne. Osapuolet solmivat työn aloittamiseksi sopimuksen ja laativat säännöt työn sääntelemiseksi ja helpottamiseksi.

EAYY:n voi muodostaa eri syistä, joita ovat esim.

- Valtionrajat ylittävän INTERREG-ohjelman hallinnointi
- Rajatylittävän infrastruktuurin tai sairaaloiden ylläpito
- Rajatylittävien kehityshankkeiden toteutus
- Jokapäiväisen rajatylittävän yhteistyön ylläpito

Strateginen tehtävä:

Muodostamalla Merenkurkun neuvosto -raja-aluekomiteasta Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymä EAYY Merenkurkun neuvoston nykyinen oikeushenkilö muuttuu rekisteröidystä yhdistyksestä EAYY:ksi. EAYY:n perustaminen tarjoaisi suuret mahdollisuudet EU-rahoitukseen ja toisi enemmän näkyvyyttä niin pohjoismaisissa kuin EU:nkin yhteyksissä.

Yhteisöjen, jotka aikovat muodostaa EAYY:n, on solmittava siitä sopimus.

EAYY-sopimuksessa tulee olla:

- Nimi
- Kotipaikka
- Toiminta-alue (maantieteellinen alue)
- Tarkoitus ja tehtävät
- Sopimuksen voimassaoloaika ja purkamisehdot
- Jäsenluettelo
- Sovellettava lainsäädäntö
- Sopimuksen muuttamisen menettelytapa

Sen jälkeen laaditaan säännöt, joille tulee saada jäsenten yksimielinen hyväksyntä perustamiskokouksessa. Säännöissä on ilmoitettava:

- Työtavat ja valtuudet sekä edustajat,
- Päätöksentekomenettely
- Työkielet
- Yhtymän toimintajärjestelyt – koskien henkilöstöhallintoa
- Jäsenmaksut ja tilintarkastuskysymykset
- Jäsenten vastuu
- Sääntömuutosmenettely

Kun sopimus on solmittu ja säännöt vahvistettu, EAYY:n muodostamisesta ilmoitetaan Suomessa Työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM) ja Ruotsissa Näringsdepartementetille

(Elinkeinoministeriölle). Niillä on sen jälkeen kolme kuukautta aikaa todeta perustaminen tai vastustaa sitä. Jos EAYY:n säännöt ovat ristiriidassa kansallisen lainsäädännön tai EAYY-asetuksen kanssa, perustaminen voidaan hylätä. Hyväksynnän jälkeen EAYY rekisteröidään maahan, jossa sen virallinen kotipaikka on. Sitten perustaminen julkistetaan EU:n virallisessa lehdessä ja EAYY voi aloittaa toimintansa.

Merenkurkun neuvosto rekisteröidyn yhdistyksen muuttaminen Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymäksi tarjoaa seuraavat edut:

- Painavampi toimielin ajamaan yhteisesti alueellisesti tärkeitä asioita kansallisella, pohjoismaisella ja EU-tasolla
- Tunnistaminen – helpottaa toimimista EU-tasolla
- Näkyvyys! Ensimmäinen raja-aluekomitea Pohjoismaissa, joka tekee tämän muutoksen
- Vakaampi rakenne – yhdistyksestä vankaksi oikeudelliseksi toimielimeksi
- Selkeästi suuntautunut toiminta
- Säästää resursseja: Parempi koordinointi ja ennakointi, mm. raja-alueellisen kehityksen priorisoiduissa toimenpiteissä sekä luottamushenkilöiden ajankäytössä ja työpanoksessa
- Mahdollisuus käsitellä tulevia Interreg-ohjelmia
- Mahdollisuus alueellisten toimenpiteiden suoraan ohjaamiseen
- Voi harjoittaa yksin Interreg-hankkeita – vähemmän byrokratiaa
- EAYY-alustaan sisältyminen (johon Euroopan kaikki EAYY:t kuuluvat) – vahvistaa edunvalvontaa Euroopassa
- EAYY:n muodostaminen on sisältynyt Merenkurkun neuvoston strategiaan vuodesta 2014 lähtien, toimintasuunnitelmaan vuosittain, ja se on mainittu E12-hankkeen yhtenä toimenpiteenä – asialle on selkeää alueellista tilausta

Strategiana on muutoksen toteuttaminen seuraavalla aikataululla ja prosessilla:

- Merenkurkun neuvoston hallitus 19.2.2018 – päätti Merenkurkun neuvoston EAYY:ksi muuttamisen valmistelusta vuosikokousta varten
- Hallitus huhtikuun 2018 loppuun mennessä: Käsittelee uuden strategian 2018–2020, johon EAYY:n muodostaminen sisältyy yhtenä toimenpiteenä
- Suomen ja Ruotsin veroviranomaisten lausunto – ennen vuosikokousta 2018
- Vuosikokous 21.5.2018 – päätös EAYY-sopimuksen ja sääntöjen laadintatyön aloittamisesta sekä hallitukselle valtuudet valmistella Merenkurkun neuvosto ry:n purkaminen seuraavassa vuosikokouksessa
- Vuosikokouksen 2018 jälkeen: Merenkurkun EAYY:n perustamissopimuksen ja sääntöjen laadinta nykyisten sääntöjen pohjalta
- Jäsenet: Lausunto päivitetyistä säännöistä sekä uuden sopimuksen solmiminen ennen seuraavaa vuosikokousta.
- Vuosikokous päättää EAYY:n muodostamisesta ja allekirjoittaa sitä koskevan sopimuksen.
- Kukin jäsenorganisaatio ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle EAYY:n muodostamisesta – Suomessa Työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM), Ruotsissa Näringdepartementetille (Elinkeinoministeriölle)
- **EAYY Merenkurkun neuvoston toiminta alkaa**

5.1.2 Uusi Botnia–Atlantica-ohjelma 2021–2027

Euroopan unionissa on 40 aluetta, jotka sijaitsevat maiden välisillä sisärajoilla. Nämä alueet kattavat 40 % unionin pinta-alasta, ja niissä asuu liki 30 % unionin väestöstä. Jäsenvaltioiden raja-alueiden taloudellinen toimintakyky on kuitenkin yleisesti ottaen niiden muita alueita heikompi. Raja-alueilla on yleensä vähäisemmät mahdollisuudet julkisiin palveluihin, kuten sairaalahoitoon ja yliopisto-opintoihin. Raja-alueiden yksityishenkilöt, yritykset ja julkiset viranomaiset kohtaavat erityisiä vaikeuksia, kun ne joutuvat sukkuloimaan eri hallinto- ja oikeusjärjestelmien välillä. EU:n rahoituksen lisäksi tarvitaan pidemmälle meneviä toimenpiteitä, sillä näitä jatkuvia vaikeuksia ei pystytä korjaamaan pelkällä rahoituksella ja investoinneilla. Komissio hyväksyi 20. syyskuuta 2017 tiedonannon ”Kasvun ja yhteenkuuluvuuden edistäminen EU:n raja-alueilla” (Bryssel 20.9.2017 COM(2017) 534 final), jossa se esittää uusia konkreettisia toimenpiteitä ja kiinnittää huomiota näihin vaikeuksiin.

Rajatylittävän toiminnan esteiden vähentämisestä seuraavat myönteiset vaikutukset edistävät sosioekonomista kehitystä ja raja-alueiden yhdentämistä.

Kuten yllä luvussa 4.6 on kuvattu, Merenkurkun alueella toteutetaan nyt kuluvalla rakennerahastokaudella Botnia–Atlantica-ohjelmaa, jota rahoitetaan Euroopan alueellisen yhteistyön rakennerahaston EAY:n kautta. Ohjelma on varsin tärkeä uuden yhteistyön käynnistämiseksi sekä jo olemassa olevan toiminnan vahvistamiseksi ja kehittämiseksi. Koska Merenkurkun alueella ei ole maarajaa Suomen ja Ruotsin välillä, uhkana on, ettei meriraja oikeuttaisi uuteen ohjelmaan.

EAYY-direktiivin yhtenä perusajatuksena on näiden toimielinten käyttö Interreg-ohjelmien täytäntöönpanon välineenä. Merenkurkun neuvostolla on pitkä yhteistoiminnan historia. Neuvosto on toiminut läheisesti liki kaikkien nykyisen Interreg-ohjelma-alueen organisaatioiden kanssa, ja sillä on näin ollen mittavaa osaamista alueella priorisoiduissa yhteistyöasioissa. Merenkurkun neuvosto toimii alueella valtionrajat ylittävänä yhteistyöfoorumina, ja neuvoston henkilökunnalla on vankkaa osaamista ja innostusta hoitaa alueella priorisoituja rajatylittäviä yhteistyöasioita. Kun Merenkurkun neuvosto toimisi hallintoviranomaisena, voitaisiin saavuttaa laajempaa rajatylittävää yhteisymmärrystä sekä synergiaetuja. EAYY-muotoinen Merenkurkun neuvosto olisi valtiollisesti ja poliittisesti neutraali hallintoviranomainen. Merenkurkun neuvostolla on vankkaa kokemusta yli 100 Interreg-hankkeen toteuttajana ja myös aiempaa kokemusta Interreg-ohjelmien hallintoviranomaisen roolista.

Strategian laadintahetkellä esiintyy huolestuttavia merkkejä siitä, että Botnia–Atlantica-ohjelman olemassaolo on uhattuna. Näin siksi, koska EU-komissio haluaa rationalisoida Interregiä tulevalle ohjelmakaudelle ja muuttaa maiden välisten rajojen tarkastelutapaa. Merelliset ohjelmat, joissa maiden välillä on meriraja, muuttuisivat. Käytännössä se tarkoittaisi, että kaikki rajatylittävät ohjelmat (A-ohjelmat), joissa on meriraja, suljettaisiin ulkopuolelle. Merenkurkun neuvosto toimii aktiivisesti tämän torjumiseksi tiiviissä yhteistyössä maakuntaliittojen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Strateginen tehtävä:

Merenkurkun strategiana on, että EU:n rakennerahastokaudelle 2021–2027 käynnistetään ja laaditaan uusi Botnia–Atlantica-ohjelma. Sen maantieteellisen alueen tulee olla sama kuin nyt, toisin sanoen kattaa Suomessa Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat, Ruotsissa Västerbottenin ja Västernorrlannin läänit sekä Norjassa Nordlannin läänin.

Merenkurkun neuvosto harjoittaa aktiivista yhteistyötä Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntaliittojen, Region Västerbottenin ja Region Västernorrlannin sekä Nordlannin läänin kanssa vaikuttaakseen maiden hallituksiin ja EU:hun uuden ohjelman käynnistämiseksi ja laatimiseksi yhteistoimin.

Merenkurkun neuvosto ottaa EAYY:n suunnittelussa huomioon, että Merenkurkun neuvoston muuttaminen EAYY:ksi tarkoittaa myös sitä, että Merenkurkun alueen EAYY:stä voi tulla uuden Botnia–Atlantica-ohjelman hallintoviranomainen.

5.1.3 Merenkurkun alueen liikenneinfrastruktuuria kehitetään Euroopan verkostojen osana

Merenkurkun neuvostolla on vahva strateginen ote liikenneinfrastruktuuria koskevissa asioissa. Käsiteltyään laivaliikenteen taxfree-myynnin päättymiseen v. 1999 liittyneen ”surutyön” Merenkurkun neuvosto on nyt yhdessä alueensa keskeisten toimijoiden kanssa nostanut toimenpiteet Euroopan tasolle ja piirtänyt alueen liikenneratkaisuja Euroopan kartalle. Midway Alignment of the Bothnian Corridor -hankkeella on kantavuutta Euroopan tasolla.

Toimiva infrastruktuuri on raja-alueyhteistyön perusedellytyksiä. Rajat ylittävän kuljetustoiminnan ja liikenneinfrastruktuurin kehittäminen parantaa alueen saavutettavuutta, lyhentää etäisyyttä uusille markkinoille sekä varmistaa Merenkurkun liikenneyhteyksiä ja yhteenkuuluvuutta. Alueen kilpailukyky ja houkuttelevuus edellyttävät joustavia, ympäristöystävällisiä ja multimodaalisia kuljetusratkaisuja. Investointirahoista käydään tiukkaa kilpailua alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, mikä asettaa suuret vaatimukset infrastruktuurin priorisointiprosessien läpinäkyvyydelle ja yhteistoiminnalle. Tämä pätee etenkin Merenkurkun kaltaisiin alueisiin, joissa tavara- ja henkilökuljetusten matkat ovat leimallisesti pitkiä. Liikenneväylän kansainvälinen luonne vaatii samalla paljon infrastruktuuriin liittyvältä rajatylittävältä yhteisymmärrykseltä sekä alueen että valtion tasolla, jotta vaaraksi eivät nouse tärkeiden toimijoiden välisen koordinoinnin puutteesta aiheutuvat rajaesteet.

Merenkurkun neuvoston liikennestrategialla on tällaisessa ympäristössä tärkeä merkitys. Merenkurkun laivaliikenne on neuvoston ydinkysymyksiä, ja järjestö pyrkii kaikessa toiminnassaan turvaamaan ja kehittämään Merenkurkun alueen liikenneyhteyksiä. Vaasan ja Uumajan välinen Merenkurkun väylä yhdistää paljon enemmän kuin vain kaksi naapurikaupunkia. Merenkurkun ylittävä laivayhteys on tärkeä osa väylää, joka ulottuu lännestä Norjan pohjoisimmista satamakaupungeista itään Venäjälle ja Baltiaan. Tämän reitin ylläpitäminen ja kehittäminen on tärkeää sen

varrella vaikuttaville yrityksille ja sen varren asukkaille. Merenkurkun elinvoimainen laivayhteys hyödyttää myös kulttuurin, koulutuksen, terveyden- ja sairaanhoidon sekä hallinnon piirissä harjoitettavaa rajatylittävää yhteistyötä.

Strateginen tehtävä:

- **Merenkurkun neuvosto pyrkii yhdistämään Merenkurkun alueen tie- ja rataverkon EU:n TEN-T Core Network Corridors -ydinverkkoihin muun muassa NSB CoRe -hankkeessa ja käymällä aktiivista vuoropuhelua EU:n DG Move -pääosaston, EU-komission ja kansallisten liikenneviranomaisten kanssa.**
- **Merenkurkun neuvosto osallistuu Midway Alignment -hankkeen toteutukseen ja täytäntöönpanoon ja tukee aktiivisesti niitä kolmea valtionrajat ylittävää yhtiötä, jotka harjoittavat ja kehittävät liikennettä ja kuljetuksia Merenkurkun yli tavoitteenaan uuden laivan hankkiminen.**
- **Merenkurkun neuvosto toimii Merenkurkun satamien TEN-T-aseman vahvistamiseksi ja turvaamiseksi.**
- **Merenkurkun neuvosto tekee yhteistyötä muiden liikenneratkaisujen, esim. Kokkola-Pietarsaaren ja Uumajan välisen uuden lentoreitin kanssa.**
- **Merenkurkun neuvosto jatkaa yhdessä muiden pohjoismaisten raja-aluekomissioiden kanssa Pohjoismaiden hallituksiin ja Pohjoismaiden ministerineuvostoon vaikuttamista, jotta ne panostaisivat erityisesti valtionrajat ylittäviin liikenneinfrastruktuuriratkaisuihin ja nostaisivat ne kansallisiin liikennesuunnitelmiin sekä koordinoisivat kantansa suhteessa EU:n TEN-T-kartan priorisoitavien osuuksien ja käytävien päivittämiseen, etenkin mitä tulee pohjoisiin alueisiin.**
- **Merenkurkun neuvosto seuraa aktiivisesti ratayhteyden kehittämistä Seinäjoen ja Tampereen kautta Venäjälle sekä tavarajunayhteyden kehittämistä Kouvolan kautta Kiinaan.**
- **Merenkurkun neuvosto toimii edellytysten luomiseksi infrastruktuurin osaamiskeskukselle Botnia–Atlantica-alueelle.**

5.1.4 Merenkurkun neuvosto – pohjoismaisen yhteistyön edelläkävijä

Merenkurkun neuvosto ei halua olla pohjoismaisessa yhteistyössä passiivisena osapuolena vaan pitää korkeaa profiilia Pohjoismaiden ministerineuvoston ja muiden pohjoismaiden yhteistoimijoiden suuntaan.

Strateginen tehtävä:

- **Merenkurkun neuvosto toimii Pohjoismaiden neuvoston yhteistyöohjelman (Aluekehittämisen ja aluesuunnittelun pohjoismainen yhteistyöohjelma 2017–2020) alueellisena toteuttajana. Yhteistyöohjelmassa on tunnistettu kolme yleisteemaa ja painopistealuetta, joita maat pitävät yhdessä tärkeimpinä seuraavien pitkäjänteisten tavoitteiden saavuttamiseksi:**
    1. **Kestävä maaseutukehitys**
    2. **Innovatiiviset ja muutoskykyiset alueet**

3. Kestävät kaupungit ja kaupunkikehitys

- **Merenkurkun neuvosto ylläpitää tiiviitä yhteyksiä Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa tavoitteenaan olla pohjoismaisen yhteistyön edelläkävijä sekä toimii aktiivisesti Pohjoismaiden ministerineuvoston Kestävät kaupungit ja kaupunkikehitys -aluepoliittisessa teemaryhmässä ja pohjoismaisten raja-aluekomiteoiden epävirallisessa liikennetyöryhmässä.**

5.1.5 Edunvalvonta Euroopan suuntaan

Merenkurkun neuvosto on luonut itselleen näkyvyyttä Euroopan yhteistyössä ahkeralla edunvalvonnalla eri EU-elimissä ja työpanoksella Euroopan yhteistyöjärjestöissä ja sillä on myös vankkaa EU:n eri rahoitusohjelmien osaamista. Merenkurkun neuvosto ei korosta edunvalvontatyössä neuvoston omia etuja vaan alueiden etuja.

Strateginen tehtävä:

- **Merenkurkun neuvosto ylläpitää tiivistä kontaktiverkostoa EU:n päättäjiin ja valmistelijoihin Euroopan parlamentin, EU:n alueiden komitean ja EU-komission kontakteillaan, etenkin DG Move- ja DG Regio -pääosastoihin.**
- **Merenkurkun neuvosto tekee tiivistä yhteistyötä West Finland European Officen ja North Sweden European Officen kanssa.**
- **Merenkurkun neuvosto nostaa profiiliaan Euroopan raja-alueiden liitossa (Association of European Border Regions, AEBR) saadakseen tukea EU:n tulevaa rakennepolitiikkaa ja liikennepolitiikkaa koskevissa asioissa, etenkin keskittyen tulevaan Interreg-ohjelmaan, Itämeriohjelmaan ja TEN-T-päätöksiin.**
- **Merenkurkun neuvosto jatkaa Euroopan salmialueyhteistyön (European Straits Initiative, ESI) verkoston hyödyntämistä huomion kiinnittämiseksi Merenkurkkuun yhtenä Euroopan salmialueista ja niiden erityistarpeista.**
- **Merenkurkun neuvosto käyttää jäsenkontaktejaan vaikuttaakseen CPMR:n (Conference of Peripheral Maritime Regions) työhön EU:n tulevan rakenne- ja liikennepolitiikan puolesta.**
- **Merenkurkun neuvosto ylläpitää ja kehittää eri EU-rahoitusohjelmien vahvaa osaamistaan, esim. Interreg, LIFE, CEF jne, jäsenten hyödyksi.**

5.2 Merenkurkun alue – innovatiivista hyvinvointia

Merenkurkku on innovatiivista aluetta, jossa elinkeinoelämä on samanaikaisesti sekä monialaista että hyvin erikoistunutta. Muun Pohjolan elinkeinorakenteeseen verrattuna tuotanto on keskittynyt etenkin teollisuuteen ja alkutuotantoon, kun taas julkinen sektori ylläpitää toimivaa julkisten palvelujen verkostoa. Yksityisen palvelusektorin läsnäolo vaihtelee voimakkaasti, ja suurin merkitys sillä on suurimmissa kunnissa.

Innovaatiojärjestelmä on pitkälti yritysvetoista ja perustuu enemmän käytäntöön (Doing, Using, Interacting, DUI) kuin tiedepohjaiseen innovaatiotoimintaan (Science and Technology Innovations, STI). Innovaatiot syntyvät usein yrityksissä asiakkaiden tarpeiden pohjalta. Mutta kasvavien yliopistojen ja korkeakoulujen, etenkin Uumajan yliopiston ja sen tutkimustoiminnan myötä on kehittynyt voimakasta innovaatiotoimintaa, joka luo uusia yrityksiä täysin uusille aloille.

Teollisuuden laaja monipuolisuus tarkoittaa, että alueella on teknologiateollisuudessa, kuten energiateknologiassa ja koneenvalmistuksessa merkittäviä teollisuustyönantajia sekä kasvavia ympäristöteknologian, puutekniikan ja cleantechin yritysryppäitä. Metsäteollisuus, elintarviketeollisuus, kemianteollisuus sekä ajoneuvojen valmistus ovat vakiintuneita toimintoja alueella, ja niitä on modernisoitu kasvavan globaalin kilpailun myötä. Myös uusia suurinvestointeja tehdään. Skellefteåån suunnitteilla oleva akkutehdas on siitä kuvaava esimerkki.

Merenkurkun alueen yritykset ovat lisänneet keskinäistä kauppaansa ja kehittäneet kattavan kontaktiverkoston. Tässäkin on vielä suurta potentiaalia kasvulle ja kilpailun parantamiselle. Merenkurkun neuvostolla on tässä strateginen tehtävä. Valtionrajan toiselta puolelta voi usein löytyä potentiaalinen yhteistyökumppani lähempää kuin omasta maasta.

Strateginen tehtävä:

- **Merenkurkun neuvosto edistää pienten ja keskisuurten yritysten valtionrajat ylittäviä mahdollisuuksia koordinoimalla markkinointi- ja näkyvyyspanostuksia, luomalla kontakteja sekä osaamisen ja työvoiman rekrytointia tiiviissä yhteistyössä elinkeinoelämän organisaatioiden kanssa tavoitteenaan Merenkurkun alue solmupisteenä, jossa on parasta rajatylittävän liike-elämän ja yritysten kontaktien osaamista.**
- **Merenkurkun neuvosto kehittää ja osarahoittaa rajat ylittäviä yhteistyöhankkeita, joiden tavoitteena on lisätä kestävyyttä sekä mahdollistaa kokemusten ja osaamisen vaihtoa viranomaisten, elinkeinoelämän sekä yhdistysten ja organisaatioiden välillä.**
- **Merenkurkun neuvosto toimii rajatylittävän osaamisen- ja tiedonvaihdon hyväksi muun muassa yhteistyössä korkeakoulujen sekä julkisten ja yksityisten tutkimuslaitosten kanssa.**
- **Merenkurkun neuvosto edistää väestön liikkumista rajojen yli jakamalla tietoa naapurimaan tarjoamista mahdollisuuksista.**
- **Merenkurkun neuvosto edistää edellytysten luomista hankkeille ja toimenpiteille, jotka edistävät kiertotaloutta ja valtionrajat ylittävää yhteistyötä uusiutuvassa energiassa ja vaihtoehtoissa polttoaineissa.**
- **Merenkurkun neuvosto tuo Merenkurkun aluetta näkyväksi ja markkinoi aluetta monipuolisena ja houkuttelevana matkailualueena ja vaikuttaa osaltaan uusien innovaation kehittämiseen matkailualalla.**
- **Merenkurkun neuvosto edistää Merenkurkun alueen luovien alojen kehitystä.**

- **Merenkurkun neuvosto tukee Korkean rannikon – Merenkurkun saariston maailmanperinnön kehitystä sekä yritystaloudellisesta että matkailullisesta näkökulmasta.**

Pohjoismaisella hyvinvointimallilla on vahva kannatus Merenkurkun alueella. Kunnilla, kuntayhtymillä ja maakunnilla on hyvin yhteneväiset käsitykset ihmisten palvelutarpeesta, ja ne ovat kehittäneet laajaa osaamista palvelujen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Merenkurkun neuvosto korostaa julkisen sektorin ja etenkin kuntien aktiivisen roolin tärkeyttä valtionrajat ylittävässä yhteistyössä. Koska sekä Region Västerbotteniin että Pohjanmaan maakuntiin on tulossa aluehallinnon muutoksia, jotka merkitsevät kuntien suoran omistuksen päättymistä perustajapääjäsenissä (Regionförbundet Västerbottens län, Pohjanmaan maakunta, Keski-Pohjanmaan maakunta ja Etelä-Pohjanmaan maakunta), Merenkurkun neuvosto haluaa sitoa kunnat lähemmäksi neuvoston päivittäistä työtä siten, että kunnat voivat yhteistyössä hyödyntää pohjoismaisen hyvinvointimallin kehityksen vaatimia uusia otteita.

Strateginen tehtävä:

- **Merenkurkun neuvosto perustaa alueensa kuntien väliselle yhteistyölle uuden yhteistyöalustan nimeltä ”Merenkurkun kuntafoorumi”, joka voi toimia kuntien kohtauspaikkana tehtävänään parantaa kuntien välistä osaamisen- ja kokemustenvaihtoa. Tämä foorumi voidaan järjestää esimerkiksi Merenkurkun neuvoston vuosikokousten yhteyteen.**
- **Merenkurkun neuvosto pyrkii saamaan kaikki Merenkurkun alueen kunnat neuvoston jäseniksi ja myös tulevan Merenkurkun alueen EAYY:n jäseniksi.**
- **Merenkurkun neuvosto käynnistää uusia yhteistyömuotoja julkisten ja yksityisten palveluntuottajien kanssa ja vaikuttaa osaltaan siihen, että etenkin sairaanhoidon yhteistyö Merenkurkun yli kehittyy, muun muassa luomalla mahdollisuuksia yhteiseen pelastushelikopteritoimintaan ja yhteiseen ambulanssilentokonseptiin.**

5.3 Merenkurkun alue – yhteenkuuluvuutta naapuruuden kautta

Merenkurkun alueen tärkeimpänä ulottuvuutena ovat sen ihmiset. Vuosisatainen läheisyys, sukulaisuussiteet ja yhteinen historia, täysin riippumatta maailmanhistorian suurista tapahtumista, ovat merkinneet turvaa ja luonnollista yhteenkuuluvuutta Merenkurkun alueen asukkaille. Täällä on ollut tilaa ihmisille, fyysistä ja henkistä väljyyttä, joka on usein nähtävissä Merenkurkun alueen monien menestyvien kirjailijoiden teoksissa. Täällä vallitsevat vaistomainen oikeudentunto, itsestään selvä demokraattinen asenne, eleetön kunnollisuus ja vastikkeeton luotettavuus. Nämä ominaisuudet ovat muovanneet perustan, ja sen ansiosta Merenkurkun alue on ainutlaatuinen tila ihmisten yhteistoiminnalle, joka näyttäytyy hiljaisena toimivana idealismina. Merenkurkun tehtävänä on tämän perustan jalostaminen.

Strateginen tehtävä:

- **Merenkurkun neuvosto on eri kansallisuuksien välisen yhteistyön alusta ja kanava.**
- **Merenkurkun neuvosto auttaa toimijoita ja mobilisoi resursseja ja osaamista raja-alueelliseen yhteistyöhön paikallistasolla pyrkimällä sitouttamaan lapsia ja nuoria mukaan Merenkurkun yhteistyöhön ja rakentamaan yhteistyölle myönteistä asennetta jo nuoruusiästä lähtien.**
- **Merenkurkun neuvosto käynnistää strategista, identiteettiä rakentavaa yhteistyötä koulutus- ja kulttuurialoilla sekä uusia yhteistyön muotoja koulujen ja yliopistojen kesken.**
- **Merenkurkun neuvosto tukee mikroyritysten, yhdistysten ja organisaatioiden valtionrajat ylittävää toimintaa muun muassa tarjoamalla suoria ja yhteyksiä luovia palveluja ja myös toimimalla yhteistyöprosessien koordinaattorina.**
- **Merenkurkun neuvosto luo perustan yhteistyön löytymiseen kulttuurialan toimijoille sekä taiteen- ja kulttuurinharjoittajille, mikä voi myös avata mahdollisuuden edelleen kansainväliseen yhteistyöhön ja toimia neuvonantajana pohjoismaisessa kulttuuriyhteistyössä.**
- **Merenkurkun neuvosto toimii Föreningen Norden/Pohjola-Nordenin strategisena yhteistyökumppanina pohjoismaisen, kansojen välisen yhteistyön vahvistamiseksi.**

Rajat ylittävistä asioista ja järjestelyistä tiedottaminen sekä näkyvyydestä huolehtiminen on tärkeä osa Merenkurkun neuvoston toimintaa.

Strateginen tehtävä:

- **Merenkurkun neuvosto ylläpitää verkkosivua www.kvarken.org, josta löytyy tietoa organisaatiosta sekä Merenkurkun alueen valtionrajat ylittävästä yhteistyöstä ja hankkeista. Verkkosivuilta voi myös lukea ajankohtaisista uutisista ja tapahtumista. Lisäksi Merenkurkun neuvosto julkaisee raportteja tärkeistä raja-alueellisista aiheista kuten infrastruktuurista, ympäristöstä jne. sekä vuosittaisen vuosikertomuksen organisaation toiminnasta.**
- **Merenkurkun neuvosto toimii aktiivisesti lehdistökontaktien suuntaan ja saattaa yhteen toimittajia, jotta he saisivat uusia verkostoja ja yhteyksiä.**
- **Merenkurkun neuvosto järjestää simultaanitulkkauspalveluja osana toimintaansa. Merenkurkun neuvosto tarjoaa valtionrajat ja rajaesteet ylittävää simultaanitulkkaustoimintaa alueensa yrityksille ja organisaatioille.**
- **Merenkurkun neuvosto pyrkii huolehtimaan paremmista kielellisistä palveluista jäsenilleen. Merenkurkun neuvoston simultaanitulkkaustoiminta auttaa osaltaan vähentämään Merenkurkun alueen kielellisiä esteitä ja sitä kautta alentamaan valtionrajat ylittävän yhteistyön aloituskynnystä.**

5.4 Merenkurkun neuvoston rahoitus

Merenkurkun neuvoston muuttaminen EAYY:ksi, eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymäksi, luo uusia edellytyksiä vahvalle ja toimivalle valtionrajat ylittävälle yhteistyölle, joka voi ottaa hoitaakseen merkittäviä uusia tehtäviä. Se edellyttää Merenkurkun neuvoston perusrahoituksen vahvistamista siitä lähtökohdasta, että neuvosto palvelee jäsentensä etuja ja että ne osallistuvat aktiivisesti toimintaan. Merenkurkun neuvoston rahoitus on nykyään aivan liian riippuvainen hanketoiminnasta. Merenkurkun neuvostolla täytyy olla vahvempi rahoituspohja tulevaisuudessa.

Strateginen tehtävä:

Merenkurkun neuvosto pyrkii vähentämään toiminnan riippuvuutta hankkeista ja saamaan vakaamman taloudellisen perustan.

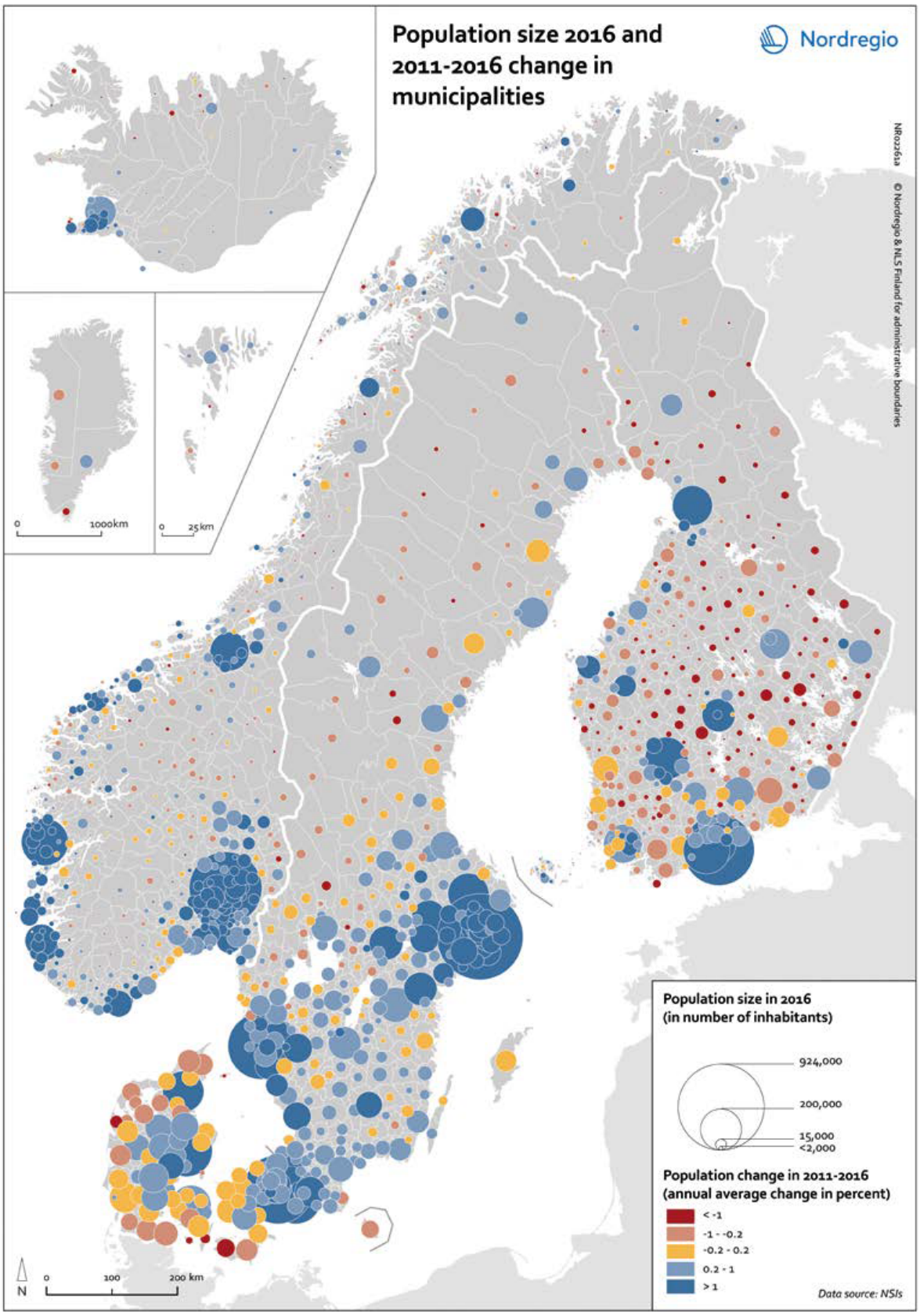
Population size 2016 and 2011-2016 change in municipalities
Nordregio
NR02261a
© Nordregio & NLS Finland for administrative boundaries
0 1000km
0 25km
0 100 200 km
N
Population size in 2016 (in number of inhabitants)
924,000
200,000
15,000
<2,000
Population change in 2011-2016 (annual average change in percent)
< -1
-1 - -0.2
-0.2 - 0.2
0.2 - 1
> 1
Data source: NSIs

KVARKENRÅDETS MEDLEMMAR /MERENKURKUN NEUVOSTON JÄSENET

KONSTITUERANDE HUVUDMEDLEMMAR/PERUSTAJAPÄÄJÄSENET

Österbottens förbund/Pohjanmaan liitto (2 röster/ääntä)

Södra Österbottens förbund/Etelä-Pohjanmaan liitto (2 röster/ääntä)

Mellersta Österbottens förbund/Keski-Pohjanmaan liitto (2 röster/ääntä)

Vasa stad/Vaasan kaupunki (2 röster/ääntä)

Seinäjoki stad/Seinäjoen kaupunki (2 röster/ääntä)

Karleby stad/Kokkolan kaupunki (2 röster/ääntä)

Regionförbundet Västerbottens län (10 röster/ääntä)

Örnsköldsvik kommun (2 röster/ääntä)

ÖVRIGA HUVUDMEDLEMMAR/MUUT PÄÄJÄSENET (2 RÖSTER/ÄÄNTÄ)

Staden Jakobstad/Pietarsaaren kaupunki

ÖVRIGA MEDLEMMAR/MUUT JÄSENET

Närvaro- och yttranderätt/Läsnäolo- ja puheoikeus

Etelä-Pohjanmaan kauppakamari
Vaasan yliopisto
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Pedersören kunta
Uudenkaarlepyyn kaupunki
Luodon kunta
Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur -kuntayhtymä
Kaskisten kaupunki
Suomen Sininen Tie ry
Pohjanmaan kauppakamari
Företagarna i Västerbotten
Uumajan kunta
Lyckselen kunta
Västerbottens handelskammare
Kruunupyyn kunta
Kristiinankaupunki
Vilhelminan kunta
Pohjoismainen tiedotustoimisto, Uumaja
Pohjola-Norden, Vaasa
Kauhavan kaupunki
Österbottens fiskarförbund
Suomalais-ruotsalainen kauppakamari